

FARNÍ INFORMÁTOR

5. NEDĚLE POSTNÍ – 13. BŘEZNA 2005

U Hospodina je slitování, hojné u něho je vykoupení.

VZKŘÍŠENÍ LAZARA, freska v bazilice v Assisi

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, Bůh nás stvořil k životu, nikoli ke smrti. Od něj pocházíme, pro něho žijeme, a v něm budeme žít navždy. Proto s důvěrou prosme:

L: PANE, DEJ NÁM ÚČAST NA SVÉM ŽIVOTĚ.

- Prosme za Svatého Otce, aby jeho *Evangelium života* bylo pro Církev i svět stálou výzvou k zamyšlení nad důstojností člověka - obrazu Božího.
- Prosme za křesťany, aby se ve všech oblastech svého každodenního života stávali neochvějnými zastánci života od jeho početí až po přirozenou smrt.
- Prosme za duchovně mrtvé i za ty, kteří po utrpeních nebo kvůli zatvrzelosti v hříchu už nechtějí dále žít, aby skrze víru objevili nový smysl života.
- Prosme za všechny nemocné a trpící, aby ve světle víry směřovali k Pánu života, který jim každodenně vlévá naději na vzkříšení a život věčný.
- Prosme za zemřelé, aby v ráji plně prožívali slavné setkání se svým Spasitelem, v blaženém patření na jeho tvář.

K: Bože, Otče a Stvořiteli, shlédni na naše prosby a zaslechni v nich hlas svého Ducha. A protože jsi nás povolal, abychom byli tvými dětmi, dej, ať v nás roste tvůj božský život. Skrze Krista našeho Pána.

L: Amen.

REDEMPTORIS CUSTOS

APOŠTOLSKÁ ADHORTACE PAPEŽE JANA PAVLA II.
O OSOBĚ A POSLÁNÍ SVATÉHO JOSEFA

K tobě, svatý Josefe,
přicházíme ve své tísní.
Když jsme vzývali o pomoc
tvou přesvatou snoubenku,
žádáme s důvěrou i od tebe
ochranu.

Pro lásku, která tě pojila
s neposkvrněnou Pannou
a Bohorodičkou,
a pro otcovskou lásku,
s níž jsi objímal Ježíše,
pokorně prosíme:
shlédni milostivě na dědictví,
které si Ježíš Kristus získal
svou krví, a přispívej nám
v našich potřebách svou
mocnou přímluvou.

Starostlivý strážce svaté
Rodiny, opatruj vyvolený lid
Ježíše Krista.

Odvrať od nás, laskavý otče,
všelikou nákazu bludů
a mravní zkaženosti.

Náš mocný ochránce,
milostivě nám z nebe pomáhej
v tomto boji s mocnostmi
temna a jako jsi kdysi
vysvobodil Ježíše
z nebezpečí života,
tak nyní braň církev Boží
proti úkladům nepřátel
a proti všemu protivenství.
Nás pak všechny ustavičně
ochraňuj, abychom podle
tvého příkladu a s tvou
pomocí svatě žili, zbožně
zemřeli a dosáhli blaženosti
v nebesích. Amen.

Tuto encykliku jsem přeložil a vydal především jako projev vděčnosti k svému křesťánskému ochránci, a jako dar hledajícím, aby skrze hlubší poznání postavy Josefa z Nazareta objevili tajemství života práce, modlitby, ticha, ale i smysl odpovědnosti za svěřené poslání v rodině, společnosti a církvi.
V tom vynikal život Josefův, a proto mu Bůh svěřil „své nejvzácnější poklady”.
Na jeho mocnou přímluvu, ať síla Ducha svatého obohatí i život váš.

Vydáno u příležitosti Poutního zájezdu do Suché Loze o slavnosti sv. Josefa, 19. března 2005

PŘEDMLUVA

1. Když byl povolán za **ochránce Vykupitele**, „Josef udělal, jak mu přikázal anděl Páně a vzal svou manželku k sobě” (Mt 1,24).

Otcové církve, inspirovaní evangeliem, už od prvních staletí zdůrazňovali, že jako se svatý Josef láskyplně staral o Marii a s radostí se ujal výchovy Ježíše Krista,¹ tak opatruje a chrání jeho mystické tělo - církev, jejíž podobou a vzorem je svatá Panna.

Drazí bratři a sestry, u příležitosti stého výročí vydání apoštolského listu *Quamquam pluries* papeže Lva XIII.² a v návaznosti na mnoho staletí trvající úctu ke svatému Josefu, chci předložit vaší pozornosti několik zamyšlení na tím, jemuž Bůh „svěřil do opatrování své nejcennější poklady”.³ S radostí plním tento pastorační úkol, aby ve všech rostla úcta k ochránci všeobecné církve a láska k Vykupiteli, kterému příkladně sloužil.

Všechn křesťanský lid se tak bude nejen s větší vroucností utíkat pod ochranu svatého Josefa a důvěrně jej prosit o přimluvu, nýbrž bude mít stále před očima jeho pokorný a zralý způsob služby a „účasti” na ekonomii spásy.⁴

Jsem přesvědčen, že zamyšlení nad účastí Mariina manžela na božských tajemstvích dopřeje církvi na cestě k budoucnosti, spolu s celým lidstvem, stále znovu nacházet vlastní identitu ve vykupitelském plánu, *jenž má svůj základ v tajemství vtělení*.

Právě na tomto tajemství měl Josef účast, jako nikdo z lidí, vyjma Marie, Matky vtěleného Slova. Účastnil se ho spolu s ní, začleněn do téže vykupitelské události, a byl nositelem téže lásky, jejíž mocí nás věčný Otec “předurčil, abychom, skrze Ježíše Krista byli jeho adoptivními syny”(Ef 1,5).

I. EVANGELNÍ RÁMEC

Manželství s Marií

2. „Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě svou manželku Marii. Vždyť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od jeho hříchů” (Mt 1,20-21).

V těchto slovech je obsaženo ústřední jádro biblické pravdy o Josefovi, moment jeho existence, na který se zvláště odvolávají otcové církve.

Evangelista Matouš vysvětluje význam tohoto momentu, když popisuje i to, jak ho Josef prožíval. K plnému pochopení jeho obsahu a souvislostí je ovšem důležité mít na zřeteli paralelní úryvek z Lukášova evangelia. Když se totiž odvoláme na verš, který říká: “S narozením Ježíše Krista to bylo takto: jeho matka Maria *byla zasnoubena s Josefem. Ale dříve, než spolu začali bydlet, ukázalo se, že je*

„Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě svou manželku Marii“.

¹ Sr. Svatý IRENEJ, *Adversus haereses*, IV., 23, 1; Sch 100/2, 692-694.

² LEV XIII., Encyklika *Quamquam pluries* (15.8.1889); *Leonis XIII P.M. Acta*, IX(1890), 175-182.

³ SACRORUM RITUUM CONGREGATIO, Dekret *Quemadmodum Deus* (8.12.1870): Pii IX P.M. Acta, pars I, vol. V, 282; PIUS IX., Apoštolský list *Inclitum patriarcham* (17.7.1871): l.c., 331-335.

⁴ Sr. S. JAN CHRYSOSTOM, In Math. Hom V,3; PG 57 57s; sr. S. BERNARDUS, *Super “Missus est”*, Hom. II, 16; S. *Bernardi Opera*, Ed. Cist., IV, 33s; LEV XIII., *Quamquam pluries*: *Leonis XIII P.M. Acta*, IX(1890), 179.

v požehnaném stavu z Ducha svatého” (Mt 1,18), pak původ Mariina těhotenství “skrze Ducha svatého” je šířeji a výstižněji *popsán u Lukáše, kde čteme o zvěstování Ježíšova narození*: “Anděl Gabriel byl poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu, a ta panna se jmenovala Maria” (Lk 1,26-27). Andělova slova: “Bud’ zdráva, milostiplná! Pán s tebou!”(Lk 1,28), působí v Marii vnitřní neklid a současně ji nutí k zamyšlení. Nato anděl pannu uklidňuje a zjevuje, jaký s ní má Bůh plán: “Neboj se, Maria. Nalezla jsi milost u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Bude veliký a bude nazván Syn Nejvyššího. Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida” (Lk 1,30-32).

Krátce předtím evangelista uvedl, že v okamžiku zvěstování byla Maria “snoubenkou muže z domu Davidova, který se jmenuje Josef”. Povaha tohoto “sňatku” je vysvětlena nepřímo, když Maria - poté co slyšela co jí anděl řekl o narození syna, - se ptá: “Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám” (Lk 1,34). Tehdy dostává odpověď: “Duch svatý na tebe sestoupí, moc Nejvyššího tě zastíní. Proto také dítě, které se narodí, bude nazváno svaté, Syn Boží”(Lk 1,35). I když byla Maria už “provdána” za Josefa, zůstává pannou, protože dítě, které v ní bylo počato ve chvíli zvěstování, bylo počato skrze Ducha svatého.

Až do tohoto okamžiku souhlasí Lukášův text s Matoušem 1,18 a slouží jako výklad k tomu, co tam čteme. Jestliže Maria po sňatku s Josefem “otěhotněla z Ducha svatého” odpovídá tato skutečnost celému obsahu zvěstování, zvláště pak posledním slovům, která Maria pronesla: “Ať se mi stane podle tvého slova”(Lk 1,38). Tím, že Maria jasně odpověděla na Boží návrh, objeví se postupem dnů a týdnů před lidmi a před Josefem jako “těhotná”, jako ta, která má porodit a která v sobě nosí tajemství mateřství.

3. Za těchto okolností “Její manžel Josef, muž spravedlivý, ji nechtěl vydat hanbě. Rozhodl se proto, že ji tajně propustí”(Mt 1,19). Nevěděl jak se zachovat před tímto “obdivuhodným” Mariiným mateřstvím. Jistě na tuto znepokojivou otázku hledal odpověď. Především však z této, pro něj tak tíživé situace, hledal východisko. “Když už to měl v úmyslu, zjevil se mu ve snu anděl Páně a řekl: “Josefe, synu Davidův, neboj se vzít k sobě svou manželku Marii. Vždyť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého. Porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od jeho hříchů”(Mt 1,20-21).

Existuje úzká analogie mezi “zvěstováním” podle Matoušova textu a podle Lukáše. Boží posel uvádí Josefa do tajemství Mariina mateřství. Ta, která je podle zákona jeho “manželkou”, se stala matkou silou Ducha svatého, aniž by přestala být pannou. A jakmile se narodí Syn, kterého Maria nosí v lůně, má dostat jméno Ježíš. To jméno bylo mezi

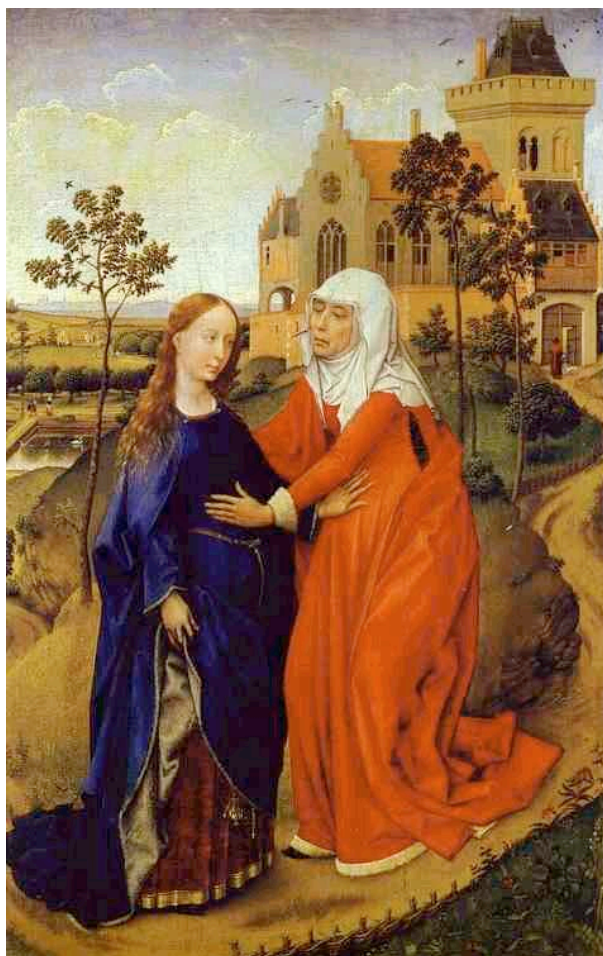

“Neboj se, Maria. Nalezla jsi milost u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš...”

Izraelity známé a občas se synům dávalo. V tomto případě však jde o Syna, který - podle Božího příslibu – *zcela naplní význam onoho jména: Ježíš - Yehošua*, což znamená: “Bůh zachraňuje”.

Posel se obrací na Josefa jako na “Mariina manžela”, jako na toho, který má ve svůj čas dát jméno synovi, jenž se narodí nazaretské panně, která je za něj provdána. *Obrací se tedy na Josefa a s ohledem na Mariina syna mu svěřuje úkoly pozemského otce.*

“Když se Josef probudil, udělal, jak mu přikázal anděl Páně a vzal svou manželku k sobě” (Mt 1,24). Vzal ji s celým tajemstvím jejího mateřství, vzal ji spolu se Synem, který měl přijít na svět skrze Ducha svatého: *podobně jako Maria, tak projevil pohotovost vůle v souladu s tím, co po něm Bůh žádal prostřednictvím svého posla.*

“Blahoslavená, která jsi uvěřila,
že se splní to, co ti bylo řečeno od Pána“

II. NOSITEL BOŽÍHO TAJEMSTVÍ

4. Když se Maria krátce po zvěstování odebrala do Zachariášova domu, aby navštívila příbuznou Alžbětu, uslyšela při svém pozdravu slova Alžběty, “naplněné Duchem svatým” (Lk 1,41). Kromě slov, spjatých s andělským pozdravem při zvěstování, Alžběta řekla: “*Blahoslavená, která uvěřila, že se splní to, co ti bylo pověřeno od Pána*” (Lk 1,45). Tato slova se stala vůdčí myšlenkou encykliky *Redemptoris mater*, kterou jsem chtěl prohloubit nauku II. Vatikánského koncilu, jež říká: “Blahoslavená Panna pokračovala v putování víry a své spojení se synem uchovala věrně až po kříž”⁵, čímž “předchází”⁶ všechny, kdo ve víře následují Krista.

Nyní, na začátku této cesty se *Mariina víra setkává s vírou Josefovou*. Jestliže Alžběta řekla o Vykupitelově matce: “Blahoslavená, která jsi uvěřila”, lze toto blahoslavenství v jistém smyslu vztáhnout také na Josefa, neboť kladně odpověděl na Boží slovo, které k němu zaznělo v onom rozhodném okamžiku. Po pravdě, Josef neodpověděl na “zvěstování” jako Maria, ale

“učinil, jak mu přikázal anděl Páně a vzal svou manželku k sobě”. *To, co učinil, je ryzí “poslušností víry”* (sr. Řím 1,5; 16,26; 2Kor 10,5-6).

Lze říci, že to, co *Josef učinil jej zcela zvláštním způsobem spojilo s Mariinou vírou*: vzal jako Bohem zjevenou pravdu *to, co Maria přijala už ve chvíli zvěstování*. Koncil učí: “Zjevujícímu se Bohu náleží “poslušnost víry”, díky níž se člověk zcela a dobrovolně odevzdává Bohu do té míry, že mu úplně podřizuje rozum i vůli” a dobrovolně vyjadřuje souhlas s jeho zjevením”.⁷ *Výše uvedená citace, která se dotýká podstaty víry, se plně vztahuje na Josefa z Nazareta.*

⁵ LG 58: EV 1/432.

⁶ Sr. LG 63: EV 1/439.

⁷ DV 5: EV 1/877.

5. Josef se totiž stal jedinečným správcem tajemství „skrytého od věčnosti v Boží mysli“ (srv. *Ef* 3,9), stejně jako se jeho nositelkou stala Maria v onom rozhodném okamžiku, který apoštol nazval „*plností času*“, kdy „Bůh poslal svého Syna, narozeného ze ženy“, aby „vykoupil ty, kdo podléhali zákonu“ a tak se „jim dostalo přijetí za syny“ (srv. *Gal* 4,4-5).

Koncil učí: „Bůh ve své dobrotivosti a moudrosti rozhodl zjevit sám sebe a oznámit tajemství své vůle (*Ef* 1,9): že lidé skrze Krista, Slovo, které se stalo tělem, mají v Duchu svatém přístup k Otci a dostává se jim podílu na Boží přirozenosti (sr. *Ef* 2,18; *2Pt* 1,4)“.¹

Josef, společně s Marií, jsou prvními nositeli tohoto božského tajemství. Spolu s Marií - a také ve vztahu k Marii - má účast na této vrcholné fázi Božího sebezjevení v Kristu a podílí se na něm už od prvního okamžiku. Máme-li před očima texty obou evangelistů Matouše a Lukáše, můžeme rovněž říci, že Josef je prvním, kdo *se podílel na víře matky Boží*, a tímto podpořil svou manželku ve víře v Boží zvěstování. Je také tím, koho Bůh postavil jako prvního na cestu „pouti víry“, po které půjde Maria dokonalým způsobem, především v čase Kalvárie a o Letnicích.²

Josefovo putování víry se završilo dřív než Maria stanula pod křížem ...

6. Vlastní život Josefův, jeho putování víry se završilo dřív, než Maria stanula pod křížem na Golgotě a dřív, než ji, po návratu Krista k Otci, najdeme ve večeradle o Letnicích v den, kdy se světu představila církev, zrozená v síle Ducha pravdy. *Josefova cesta víry však sleduje stejný směr*, je zcela určována stejným tajemstvím, jehož prvním nositelem se stal spolu s Marií. Vtělení a vykoupení tvoří organickou a nerozlučnou jednotu, ve které se „ekonomie zjevení uskutečňuje prostřednictvím vzájemně vnitřně propojených událostí a slov“.³ Právě pro tuto jednotu papež Jan XXIII., který choval velkou úctu ke svatému Josefovi, stanovil aby jeho jméno bylo vloženo do mešního římského kánonu, který je trvalou památkou vykoupení, a to hned vedle Marie a před apoštoly, papeže a mučedníky.⁴

Služba otcovství

7. Právním základem Josefova otcovství, jak je patrné z evangelijních textů, je manželství s Marií. Bůh si volí Josefa, jako Mariina manžela, aby zajistil Ježíšovi otcovskou ochranu. Z toho vyplývá, že Josefovo otcovství - vztah, který jej staví Kristu co nejbližší, což je cílem každého vyvolení a předurčení (sr. *Řím* 8,28-29) - prochází skrze manželství s Marií, tedy skrze rodinu.

Přestože evangelisté potvrzují, že Ježíš byl počat z Ducha svatého a v tomto manželství se uchovávalo panenství (srv. *Mt* 1,18-25; *Lk* 1,26-34), je Josef nazýván Mariiným manželem a Maria Josefovou manželkou. (srv. *Mt* 1,16. 18-20.24; *Lk* 1,27; 2,5).

¹ DV 2: EV 1/873.

² Sr. LG 63: EV 1/439.

³ DV 2: EV 1/873

⁴ SACRORUM RITUUM CONGREGATIO, Dekret *Novis hisce temporibus* (13.11.1962): AAS 54(1962), 873

A je-li pro církev důležité vyznávat *Ježíšovo panenské početí*, je také neméně důležité hájit *manželství Marie a Josefa*, neboť z něj - podle práva, vyplývá Josefovo otcovství. Odtud lze pochopit, proč se generace počítávají podle Josefova rodokmenu. “Proč - ptá se svatý Augustin - by se neměly počítat podle Josefa? Nebyl snad Mariiným manželem? ... Písmo skrze andělskou autoritu potvrzuje, že byl manželem. Říká: *neboj se vzít k sobě svou manželku Marii, neboť co v ní bylo počato pochází od Ducha svatého*. Je mu přikázáno, aby dal dítěti jméno. i když se nenarodilo z jeho semene. Říká: porodí syna a ty mu dáš jméno Ježíš. Písmo ví, že se Ježíš nenarodil z Josefova semene, protože, když je znepokojen původem těhotenství, je mu o něm řečeno: *pochází od Ducha svatého*. Přesto však není zbaven otcovské autority, když je

mu přikázáno, aby dal dítěti jméno. Konečně i samotná Panna Maria, přestože si je dobře vědoma, že Ježíš nebyl počat z manželského spojení s Josefem, nazývá ho Ježíšovým otcem.⁵

Skrze manželský svazek, který je spojuje, je *Mariin syn* také *synem Josefovým*: “Pro toto věrné manželství si *oba* zasluhují, aby se nazývali Ježíšovými rodiči, *oba skrze mysl, ne skrze tělo*⁶, a to nejen matka, nýbrž i jeho otec, neboť byl manželem jeho matky”. V tomto manželství nescházela žádná z náležitostí, které jej vytvářejí: “U Ježíšových rodičů se uskutečnila všechna dobra sňatku: potomstvo, věrnost, svátost. Známe potomstvo, kterým je sám Pán Ježíš; věrnost, není zde cizoložství; svátost, neboť tu není rozvod”.⁷

Při analýze podstaty manželství, jak svatý Augustin, tak svatý Tomáš, ji bez přestání spatřují v “neviditelné jednotě myslí”, v “jednotě srdcí”, v “souhlase”⁸, v prvcích, které se v tomto manželství projeví příkladným způsobem. Ve vrcholném okamžiku dějin spásy, kdy Bůh zjevuje svou lásku k lidstvu skrze dar Slova, je to právě *manželství Marie s Josefem*, jež v naprosté „svobodě“ uskutečňuje “manželské sebedarování” v přijetí a vyjádření této lásky.⁹ “V tomto velkém činu obnovy všech věcí v Kristu se manželství, také ono očištěné a obnovené, stává novou skutečností, svátostí nové smlouvy. A hle, stejně jako tehdy na počátku Starého zákona, tak i na prahu Nového zákona stojí manželský pár. Zatímco však onen první- Adama a Evy - se stal zdrojem zla, které zaplavilo svět, manželství Josefa a Marie tvoří vrchol, z něhož se po celém světě šíří

⁵ S. AUGUSTINUS, *Sermo* 51, 10, 16: PL 38,342.

⁶ S. AUGUSTINUS, *De nuptiis et concupiscentia*, I, 11, 12: PL 44, 421; sr. *De consensu evangelistarum*, II, 1, 2: PL 34, 1071; *Contra Faustum*, III, 2: PL 42, 214.

⁷ S. AUGUSTINUS, *De nuptiis et concupiscentia*, I, 11, 13: PL 44, 421; sr. *Contra Iulianum*, V, 12, 46; PL 44, 810.

⁸ S. AUGUSTINUS, *Contra Faustum*, XXIII, 8: PL 42, 470s; . *De consensu evangelistarum*, II, 1, 3: PL 34, 1072; . *Sermo* 51, 13, 21: PL 38, 344s; S. THOMAS, *Summa Theol.*, III, q. 29, a. 2 in conclus.

⁹ Sr. *Allocutiones* (9. a 16. ledna, 20. února 1980): *Insegnamenti* III/1(1980, 88-92; 148-152; 428-431.

svatost. Spasitel začal dílo spásy tímto panenským a svatým spojením, v němž se zjevuje jeho všemohoucí vůle po očistění a posvěcení rodiny, této svatyně lásky a kolébky života”.¹⁰

Kolik poučení z toho vyplývá pro dnešní rodinu! Vzhledem k tomu, že “podstata rodiny a její závazky jsou vposledku definovány láskou” a “*posláním rodiny je uchovávat, zjevovat a sdělovat lásku*, jako živý a skutečný odlesk účasti na lásce Boha k lidstvu a na lásce Krista Pána ke své nevěstě církvi”,¹¹ mají se všechny křesťanské rodiny shlížet ve svaté rodině, v této původní “domácí církvi”.¹² V ní totiž, “z tajemného úradku Božího, po dlouhá léta skrytě žil Syn Boží: je tedy prototypem a vzorem všech křesťanských rodin”.¹³

8. *Vykonáváním svého otcovství* byl svatý Josef Bohem povolán, aby přímo sloužil Ježíšově osobě a poslání: právě tímto způsobem spolupracuje v plnosti časů na velkém tajemství vykoupení a je skutečně “služebníkem spásy”.¹⁴ Jeho otcovství se konkrétně projevilo v tom, „že svůj život učinil službou, obětí tajemství vtělení a vykupitelskému poslání, která je s ním spjata; že použil své zákonné autority, která mu ve svaté Rodině náležela, a učinil ji bezmezným darováním sebe sama, svého života, své práce; že své lidské povolání k rodinné lásce obrátil v nadlidské obětování sebe sama, svého srdce i všech schopností, v lásku vloženou do služby Mesiáši, který vyrůstal v jeho domě”.¹⁵

Když liturgie připomíná, že “starostlivé péči svatého Josefa byly svěřeny počátky našeho vykoupení”,¹⁶ upřesňuje také, že “Bůh jej postavil do čela své rodiny jako věrného a moudrého služebníka, aby jako otec chránil jeho jednorozenného Syna”.¹⁷ Vznešenost tohoto poslání zdůraznil Lev XIII.: “Především si zjednává vážnost svou vznešenou důstojností, neboť z Božího pověření byl ochráncem a - podle lidského mínění -, otcem Syna Božího. Z toho vyplývá, že Slovo Boží bylo podřízeno Josefovi, poslouchalo jej a věnovalo mu onu čest a úctu, jimiž jsou děti povinny svému otci”.¹⁸

Protože není myslitelné, aby tak vznešenému úkolu neodpovídaly patřičné kvality k jeho důstojnému vykonávání, je třeba uznat, že “pro zvláštní dar nebes” choval Josef vůči Ježíšovi „veškerou přirozenou lásku, něžnou starostlivost, jakou vůbec otcovské srdce může mít”.¹⁹

Spolu s otcovskou pravomocí nad Ježíšem, Bůh také dal Josefovi podíl na odpovídající lásce, té lásce, která má svůj zdroj v Otci” od něhož pochází každé otcovství na nebi i na zemi”(Ef 3,15).

Josefova úloha vůči Ježíšovi je jasně představena v evangeliích. Spása totiž, která přichází skrze Ježíšovo lidství, se uskutečňuje v postojích každodenního života rodiny, s “vlídností”, která je vlastní ekonomii vtělení. Evangelisté velmi pozorně ukazují, jak v Ježíšově životě nebylo nic ponecháno náhodě, ale všechno se odehrávalo podle předem stanoveného božského plánu. Často opakovaná formule: “To se stalo, aby se naplnilo...” a

¹⁰ PAVEL VI, *Allocutio ad motum* “Equipes Notre-Dame” (4.5.1970), n. 7: AAS, 62(1970); v.g. u LVA XIII., Apoštolský list *Neminem fugit* (14.6.1862): *Leonis XIII P.M. Acta* XII(1892), 149s; u BENEDIKTA XV: *Motu proprio Bonum sane* (25.7.1920): AAS 12(1920), 313-317.

¹¹ JAN PAVEL II., Apoštolská adhortace *Familiaris consortio* (FC) (22.11.1981), n. 17: EV 7/1581.

¹² FC 49: EV 7/1678; sr. LG 11: EV 1/314; AA 11: EV 1/955.

¹³ FC 85: EV 7/1809.

¹⁴ Sr. S. IOANNES CHRYSOSTOMUS, *In Matth. Hom* V, 3: PG 57, 57s.

¹⁵ PAVEL VI., *Allocutio* (19.3.1966): *Insegnamenti*, IV(1966), 110.

¹⁶ Sr. *Římský misál*, *Kolekta* o “Slavnosti sv. Josefa, snoubence Panny Marie”.

¹⁷ Sr. *Římský misál*, *Preface* o “Slavnosti sv. Josefa, snoubence Panny Marie”.

¹⁸ LEV XIII., *Quamquam pluries*: *Leonis XIII P.M. Acta* IX(1890), 178.

¹⁹ PIUS XII., Rozhlasové poselství pronesené ke studentům katolických škol ve Spojených státech amerických (19.2.1958): AAS 50(1958).

odkaz na událost popsanou ve starozákonním textu chtějí zdůraznit jednotu a pokračování plánu, který v Kristu dosáhl svého naplnění.

“Přísliby” a “obrazy” Starého zákona se vtělením staly skutečností; místa, osoby, události a obřady na sebe navazují podle přesných Božích příkazů, předaných skrze anděly, a přijatých tvory zvláště vnímavými k hlasu Božímu. Maria je pokorná služebnice Páně, už od věčnosti připravená stát se matkou Boží; Josef je tím, koho si Bůh zvolil, aby byl “pořadatelem Pánova narození”,²⁰ tím, kdo má za úkol “řádné” začlenění Syna Božího do světa s ohledem na božské i lidské zákony. Jeho ochraně byl svěřen celý tzv. “soukromý” nebo “skrytý život Ježíšův.

Sčítání

9. Tím, že se Josef odebral do Betléma ke sčítání, poslušen nařízení zákonné autority, naplnil vůči dítěti důležitý a významný úkol, totiž, že oficiálně zapsal jméno “Ježíše, syna Josefa z Nazareta”(srv. *Jan* 1,45) na ohlašovacím úřadě římské říše. Tento zápis jasně ukazuje Ježíšovu příslušnost k lidskému rodu; je člověkem mezi lidmi, občanem tohoto světa, podřízeným zákonům a občanským nařízením. Současně však je i “*spasitelem světa*”. Teologický význam tohoto historického faktu, který byl více než pouhou okrajovou záležitostí, dobře vystihl Origenes: “Protože ke sčítání celé země došlo za císaře Augusta a mezi jinými se dal zapsat také Josef se svou manželkou Marií, která byla v pozeňnaném stavu, neboť Ježíš se narodil ještě předtím, než bylo sčítání ukončeno, jeví se tomu, kdo pozorně uvažuje, jako jistý druh tajemství skutečnost, že i Kristus měl být započítán v soupisu celé země. Takto, se všemi zapsán, mohl všechny posvětit, s celou zemí zapsán při soupisu, nabídl zemi své společenství, a po tomto sepsání, vepsal všechny lidi země do knihy živých, do níž pak ti, kdo v něj uvěří, budou zapsáni v nebi spolu se svatými toho, jemuž náleží sláva a vláda na věky věků. Amen”.²¹

Narození v Betlémě

10. Josef, jako nositel tajemství, “jež bylo od věků skryté v Bohu” a které se začíná uskutečňovat před jeho zrakem “v plnosti času”, je *spolu s Marií o betlémské noci* privilegovaným svědkem příchodu Božího Syna na svět. Lukáš to popisuje takto: “*Když tam byli, naplnily se jí dny, kdy měla porodit. A porodila svého prvorozeného syna, zavinula ho do plének a položila do jeslí, protože v zájezdním útulku nebylo pro ně místa*”(Lk 2,6-7).

Josef byl očitým svědkem tohoto narození, k němuž

²⁰ ORIGENES, *Hom. XIII in Lucam*, 7: Sch 87, 214s.

²¹ ORIGENES, *Hom. XIII in Lucam*, 6: Sch 87, 196s.

došlo v lidsky tak ponižujících podmínkách, této první zvěsti onoho “zřeknutí se”(srv. *Fil* 2,5-8), jemuž se Kristus svobodně podřídil pro odpuštění hříchů. Současně byl *svědkem klanění pastýřů*, kteří přišli na místo Ježíšova narození poté, co jim anděl oznámil tuto velkou, radostnou zvěst (srv. *Lk* 2,15-16); později byl i *svědkem pocty mágů, kteří přišli z východu* (srv. *Mt* 2,11).

Obřízka

11. Vzhledem k tomu, že obřízka byla prvořadou náboženskou povinností otce, plní Josef tímto obřadem(srv. *Lk* 2,21) své právo-povinnost vůči Ježíšovi.

Princip, podle něhož jsou obřady Starého zákona stínem skutečnosti (srv. *Žid* 9,9s; 10,1) vysvětluje, proč se jim Ježíš podroboval. Stejně jako ostatní obřady, i obřízka nachází v Ježíšovi své “naplnění”. Boží smlouva s Abrahámem, jejímž znamením byla obřízka (srv. *Gn* 17,13), dochází v Ježíši plného účinku a dokonalého uskutečnění, neboť Ježíš je naplněním všech dávných příslibů (srv. *2Kor* 1,20).

Pojmenování

12. Při obřízce dává Josef dítěti jméno Ježíš. V tomto jediném jménu lze dojít spásy (srv. *Skt* 4,12). Josefovi byl význam tohoto jména sdělen ve chvíli jeho “zvěstování”: “A ty mu dáš jméno Ježíš: on totiž spasí svůj lid od jeho hříchů”(Mt 1,21). Josef tím, že dává jméno, prohlašuje nad Ježíšem své zákonité otcovství, a tím, že je vyslovuje, vyhlašuje jeho spasitelné poslání.

Představení Ježíše v chrámě

13. Tento obřad, jak o něm podává zprávu Lukáš (2,23-24), označuje výkupné za prvorozeného a vrhá světlo na budoucí setrvání dvanáctiletého Ježíše v chrámě.

Výkupné za prvorozeného bylo další povinností otce, kterou Josef naplnil. V prvorozeném se zpřítomňuje národ smlouvy, vykoupený z otroctví, aby náležel Bohu. Také z tohoto pohledu, Ježíš, který je skutečným “výkupným” (srv. *IKor* 6,20; 7,23; 1 *Pt* 1,19), nejen “koná” starozákonní obřad, ale současně ho převyšuje, protože není tím, koho je třeba vykoupit, nýbrž samotným autorem vykoupení.

Evangelista uvádí, že “otec i matka byli plni úžasu nad tím, co o něm slyšeli” (*Lk* 2,33), zvláště pak nad tím, *co řekl Simeon*, který ve svém chvalozpěvu na Boha označil Ježíše za “spásu, kterou Bůh připravil přede všemi národy” a za “světlo k osvícení pohanů a k slávě jeho izraelského lidu”, a dále pak za “znamení, kterému se bude odporovat”(srv. *Lk* 2,30-34).

Útěk do Egypta

14. Po představení v chrámě evangelista Lukáš poznamenává: “Když vykonali všechno podle Zákona Páně, *vrátili se do Galileje*, do svého města Nazareta. Dítě rostlo a sílilo, bylo plné moudrosti a spočívala na něm zvláštní Boží přízeň”(Lk 2,39-40)

Podle Matoušova textu je však třeba před tento návrat do Galileje umístit ještě jednu velmi důležitou událost, skrze niž se Boží prozřetelnost znovu obrací na Josefa. Čteme: “Když odešli (mágové), zjevil se Josefovi ve snu anděl Páně a řekl: “*Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uteč do Egypta* a zůstaň tam, až ti řeknu. Herodes totiž bude po dítěti pátrat, aby ho zahubil”(Mt 2,13). O narození “židovského krále” se Herodes dověděl při příchodu mágů z východu (Mt 2,2). Když pak mágové odešli “dal pobít v Betlémě i v celém jeho okolí všechny chlapce do dvou let”(Mt 2,16). Tím, že všechny zahubí, chtěl také zabít

onoho právě narozeného “židovského krále”, o kterém se na svém dvoře dověděl během návštěvy mágů. Potom co Josef slyšel ve snu napomenutí, “vzal v noci dítě i jeho matku a utekl do Egypta a byl tam až do Herodovy smrti. Tak se splnilo, co řekl Pán skrze proroka: Z Egypta jsem povolal svého syna”(Mt 2,14-15; srv. Oz 11,1).

Ježíšova zpáteční cesta z Betléma do Nazareta tedy vedla přes Egypt. Stejně jako Izrael se vydal na cestu východu “z domu otroctví”, aby zahájil starou smlouvu, tak i Josef, nositel a spolupracovník prozřetelnostního Božího plánu, chrání v exilu toho, který uskutečňuje novou smlouvu.

Ježíšovo setrvání v chrámě

15. Od chvíle zvěstování se Josef spolu s Marií v jistém smyslu nacházejí v *nitru tajemství*, skrytého od věků v Bohu, jež na sebe vzalo tělo: “*Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi*”(Jan 1,14). Bydlel mezi lidmi a místem jeho přebývání byla *svatá rodina nazaretská* - jedna z mnoha rodin této galilejské osady, jedna z tolika rodin v izraelské zemi. Tady Ježíš vyrůstal a “sítil, byl plný moudrosti a spočívala na něm zvláštní Boží přízeň”(Lk 2,40). Jen několika slovy shrnují evangelia *dlouhé období “skrytého” života*, během něhož se Ježíš připravoval na své mesiánské poslání. Pouze jediný okamžik je z této “skrytosti” vytržen a popsán v *Lukášově evangeliu: jeruzalémské velikonoce, když bylo Ježíšovi dvanáct let*.

Těchto svátků se Ježíš účastnil jako mladý poutník spolu s Josefem a Marií. A hle: “Když skončily sváteční dny a vraceli se domů, zůstal chlapec Ježíš v Jeruzalémě, a jeho rodiče to nezpozorovali”(Lk 2,43). Všimli si toho až poté, co uplynul den cesty a začali ho hledat “mezi příbuznými a známými”. “Po třech dnech ho našli v chrámě, jak sedí uprostřed učitelů, poslouchá je a dává jim otázky. Všichni, kdo ho slyšeli, žasli nad jeho chápavostí a nad jeho odpověďmi”(Lk 2,46-47). Maria se ho zeptala: “Dítě, proč jsi nám to udělal? *Hleď, tvůj otec i já jsme tě s bolestí hledali*”(Lk 2,48). Ježíšova odpověď byla taková, že nepochopili “co jim chtěl říci”. Řekl: “Proč jste mě hledali? Což jste nevěděli, že *musím být v tom, co je mého Otce?*”(Lk 2,49-50).

Josef, - o němž Maria před chvílí řekla “tvůj otec”, - slyšel tuto odpověď. Všichni totiž tak mluvili i uvažovali: “Mělo se za to, že Ježíš je - syn Josefův”(Lk 3,23). Přesto musela Ježíšova odpověď v chrámě obnovit v paměti “domnělého otce” to, co slyšel v noci před dvanácti lety: “*Josefe ..., neboj se vzít k svou manželku Marii, neboť co v ní bylo počato je z Ducha svatého*”. Už od té chvíle věděl, že je nositelem Božího tajemství, a že dvanáctiletý Ježíš sevodvolává právě na toto tajemství: “*Musím se starat o věci mého Otce*”.

Obživa a výchova Ježíše z Nazareta

16. Ježíšovo prospívání v “moudrosti, věku a milosti”(Lk 2,52) se odehrává v prostředí svaté rodiny pod dohledem Josefa, jehož vznešeným úkolem bylo Ježíše “vychovávat”, totiž živit ho, šatit a učit Zákonu i řemeslu, v souladu s povinnostmi, které měl jako otec.

Při eucharistické oběti Církev uctívá především památku blahoslavené Panny Marie, ale i svatého Josefa,²² neboť “živil toho, jehož mají věřící jíst jako chléb věčného života”.²³

²² Sr. *Římský misál, I. Eucharistická modlitba*.

²³ SACRORUM RITUUM CONGREGATIO, Dekret *Quemadmodum Deus* (8.12.1870): *Pii IX P.M. Acta*, pars I, vol V, p. 282.

Ježíš “jim byl poddán”(Lk 2,51), a s úctou měnil očekávání svých “rodičů”. Chtěl tak posvětit povinnosti rodiny i práci, kterou zastával po boku Josefově.

II. MUŽ SPRAVEDLIVÝ - MANŽEL

17. Po celý svůj život, který byl putováním víry, zůstal Josef, stejně jako Maria, věrný až do konce Božímu povolání. Mariin život byl důsledným naplňováním onoho prvního *fiat*, vysloveného ve chvíli zvěstování; zatímco Josef, jak už bylo řečeno, nepronesl jediné slovo: prostě “*udělal, jak mu přikázal anděl Páně*”(Mt 1,24). *Toto prvotní “udělal” bylo počátkem “Josefovy cesty”*. Evangelia na této cestě nezaznamenala jediné slovo, které by pronesl. Josefovo mlčení má i přesto zvláštní výmluvnost: díky němu lze plně číst pravdu, obsaženou v úsudku, který o něm evangelium pronáší: muž “spravedlivý”(Mt 1,19).

Tuto pravdu je třeba umět číst, protože je v ní obsaženo jedno z nejdůležitějších svědectví o člověku a jeho povolání. Po generace čte Církev toto svědectví stále pozorněji a vnímavěji, jakoby z pokladu této jedinečné postavy vyjímala “věci nové i staré”(Mt 13,52).

18. “Spravedlivému” muži z Nazareta jsou především vlastní zřetelné rysy manžela. Evangelista mluví o Marii jako o “panně, zasnoubené muži ... jménem Josef”(Lk 1,27). Ještě než se začalo naplňovat “tajemství skryté od věků”(Ef 3,9) nám evangelia předkládají *obraz manžela a manželky*. Podle zvyklostí izraelského národa se manželství uzavíralo ve dvou etapách: nejdříve se slavilo zákonné manželství (manželství v pravém slova smyslu) a teprve pak, po určité době, uváděl manžel manželku do svého domu. Josef tedy byl Mariiným “manželem” už předtím než spolu začali bydlet. *Maria však ve svém nitru chovala touhu zcela a výhradně se darovat Bohu.* Tady se můžeme ptát: jak jde tato touha dohromady se “sňatkem”. Odpovědi se nám dostává jen z vývoje spasitelných událostí, to znamená ze zvláštní činnosti samého Boha. *Maria už od okamžiku zvěstování ví, že má svou panenskou touhu po naprostém a bezvýhradném darování se Bohu plně uskutečnit tím, že se stane matkou Božího Syna.* Formou tohoto darování, jaké Bůh očekává od Marie, Josefovy “snoubenky”, je mateřství skrze Ducha svatého. Maria vyslovuje své *fiat*.

Skutečnost, že Maria byla “Josefovou snoubenkou”, je obsažena v plánu samého Boha. Na to ukazují oba citovaní evangelisté, zvláště pak Matouš. Velmi významná jsou slova pronesená k Josefovi: “Neboj se vzít k sobě *svou manželku Marii*. Vždyť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého”(Mt 1,20). Vysvětlují tajemství Josefovy manželky: Maria je ve svém mateřství pannou. Z ní přijme “Syn Nejvyššího” lidské tělo a stane se “Synem člověka”.

Když se Bůh obrací k Josefovi slovy anděla, oslovuje ho jako manžela nazaretské panny. To, k čemu v ní došlo skrze Ducha svatého je současně zvláštním *potvrzením manželského svazku*, který mezi Josefem a Marií existoval už předtím. Posel říká Josefovi jasně: “Neboj se vzít k sobě *svou manželku Marii*”. Zůstává tedy zachováno to, co se stalo předtím z Boží vůle, totiž jeho sňatek s Marií. Ve svém božském mateřství má Maria nadále žít jako “panna, manželka muže”(srv. Lk 1,27).

19. Ve slovech “nočního” zvěstování Josef slyší nejen božskou pravdu o nevýslovném povolání své manželky, ale zaslechne tu rovněž *pravdu o svém vlastním povolání*. Tento “spravedlivý” muž, který - v duchu nejvznešenějších tradic vyvoleného národa, - miloval nazaretskou Pannu a připojil se k ní manželskou láskou, je znovu Bohem k této lásce povolán.

“Josef udělal, jak mu anděl Páně přikázal a vzal svou manželku k sobě”(Mt 1,24); to, co je v ní počato “je z Ducha svatého”. Není snad třeba z těchto vyjádření vyvodit, že *také jeho mužská láska byla obnovena v Duchu svatém*? Není snad třeba si uvědomit, že Boží láska, která byla vylita do lidského srdce skrze Ducha svatého (srv. Řím 5,5), zdokonaluje každou lidskou lásku? Ona také - zcela jedinečným způsobem - utváří manželskou lásku partnerů, když v ní prohlubuje vše, co je lidsky důstojné a krásné, co nese znamení výlučné oddanosti, smlouvy osob a opravdového společenství po příkladu tajemství Nejsvětější Trojice.

“Josef ... vzal k sobě svou manželku, která, *aniž by ji poznal*, porodila syna”(srv. Mt 1,24-25). Tato slova ukazují na *jinou manželskou blízkost*. Hloubka této blízkosti, duchovní intenzita spojení a styku mezi osobami - mužem a ženou - pocházejí ve své definitivní podobě z Ducha svatého, který dává život (srv. Jan 6,63). *Josef, poslušen Ducha svatého, nachází právě v něm zdroj lásky*, své manželské lásky muže; a tato láska byla větší než ta, kterou si “spravedlivý muž” mohl podle svého lidského srdce přát.

20. V liturgii se Maria oslavuje jako “spojena s Josefem, mužem spravedlivým poutem manželské a panenské lásky”²⁴. Jde skutečně o dvě lásky, které *ve spojení* představují tajemství církve, panny a manželky, jež v manželství Marie a Josefa nachází svůj symbol. “Panenství a celibát pro Boží království nejenže neprotiřečí důstojnosti manželství, nýbrž ji předpokládají a potvrzují. Manželství a panenství jsou dva způsoby, jak vyjádřit a žít jediné tajemství smlouvy Boha se svým lidem”,²⁵ která je společenstvím lásky mezi Bohem a lidmi.

Velkodušnost své lásky k Matce Boží vyjadřuje Josef skrze naprosté sebeobětování, a tak jí dává “manželský dar sebe sama”. Přestože byl rozhodnut stáhnout se do ústraní, aby nepřekážel Božímu plánu, který se v ní začal uskutečňovat, na výslovný příkaz anděla ji přijímá k sobě a respektuje její jedinečnou oddanost Bohu.

Na druhé Josefa jedinečná důstojnost i jeho práva nad Ježíšem vzešly z manželství s Marií: “Je jisté, že důstojnost Matky Boží leží tak vysoko, že nic nemůže být vznešenější; ale protože nejblahoslavenější Pannu váže k Josefovi úzké manželské pouto, není pochyb o tom, že se *Josef jako nikdo jiný přiblížil* této vznešené důstojnosti, kterou Matka Boží přesahuje všechny tvory. Vzhledem k tomu, že sňatek je nejvyšším společenstvím a přátelstvím, k němuž se podle své povahy váže společenství dober, vyplývá z toho, že jestliže Bůh dal Josefa za manžela Panně, dal jí ho nejen jako životního druha, svědka panenství a ochránce cti, ale také aby - skrze manželský svazek, měl účast na její výjimečné vznešenosti”.²⁶

21. *Toto pouto lásky tvořilo život svaté rodiny* - nejprve v chudobě Betléma, potom v egyptském exilu a následně v pobytu v Nazaretě. Církev obklopuje tuto rodinu hlubokou úctou, když ji předkládá všem rodinám jako vzor. Svátá rodina tím, že byla přímo včleněna do tajemství vtělení, je sama o sobě zvláštním tajemstvím. A stejně - jako tomu bylo při vtělení, - náleží i k tomuto tajemství pravé otcovství: *lidská forma rodiny Božího Syna* - skutečná lidská rodina, utvářená božským tajemstvím. *V ní je Josef otcem*: jeho *otcovství* nepochází z plození; a přece není “zdánlivé” nebo pouze “zástupné”, ale má *naprostou věrohodnost lidského otcovství* a otcovského poslání v rodině. Je v tom obsažen důsledek hypostatické jednoty: lidství přijatého do jednoty božské Osoby Slova - Syna,

²⁴ Kolekta mší o blahoslavené Panně Marii, I. “Sancta Maria de Nazaret, Preface.

²⁵ FC 16; EV 7/1575.

²⁶ LEV XIII., *Quamquam pluries*: Leonis XIII P.M. Acta IX(1890), 177s.

Ježíše Krista. Spolu s přijetím lidství, je v *Kristu* “přijato” všechno, co je lidské, zvláště pak rodina, jako první rozměr jeho pozemské existence. V tomto smyslu je také “přijato” Josefovo lidské otcovství.

Na základě toho nabývají pravého významu slova, kterými se Maria obrátila v chrámě na dvanáctiletého Ježíše: “*Tvůj otec i já ... jsme tě hledali*”. Není to běžná fráze: Mariina slova k Ježíšovi ukazují celou skutečnost vtělení, která patří k tajemství nazaretské rodiny. Josef, který “*poslušností víry*”, už na počátku přijal své lidské otcovství vůči Ježíšovi, veden světlem Ducha svatého, kterého se člověku prostřednictvím víry dostává, nepochybně stále šířeji odhaloval *nevýslovný dar tohoto svého otcovství*..

IV. PRÁCE - VÝRAZ LÁSKY

22. Každodenním výrazem této lásky v životě nazaretské rodiny byla práce. Evangelijní text upřesňuje druh práce, kterou Josef zajišťoval živobytí pro rodinu: *tesař*. Tento prostý titul zahaluje celé údobí Josefova života. Pro Ježíše jsou to léta skrytého života, o němž se evangelista zmiňuje po epizodě v chrámě: “Potom se s nimi vydal na zpáteční cestu, šel do Nazareta a byl jim poddán”(Lk 2,51). Tuto “poddanost”, totiž Ježíšovu poslušnost v nazaretském domě je třeba chápat jako *podíl na Josefově práci*. Ten, kterému říkali “syn tesařův” se této práci naučil od svého pěstouna. Je-li nazaretská rodina v řádu spásy a svatosti příkladem a vzorem lidských rodin, je jím analogicky i *Ježíšova práce po boku tesaře Josefa*. V dnešní době to církve zdůraznila i liturgickou památkou svatého Josefa - dělníka, jež byla stanovena na 1. květen. V evangeliu se klade zvláštní důraz na *lidskou práci*, zvláště pak na *práci manuální*. Spolu s lidstvím Božího Syna byla totiž přijata do tajemství vtělení, a stejně tak byla *zvláštním způsobem vykoupěna*. Díky pracovnímu stolu, u něhož spolu s Ježíšem vykonával své zaměstnání, Josef přiblížil lidskou práci k tajemství vykoupění.

23. V Ježíšově lidském růstu “v moudrosti, věku a milosti” zaujímala významné místo *ctnost pracovitosti*, neboť “práce je člověku dobrem”, které “přetváří přírodu” a činí člověka “jistým způsobem lidštějším”.²⁷

Důležitost práce v životě člověka vyžaduje poznat a osvojit si její obsah, “a tak skrze ni pomáhat všem lidem přiblížit se k Bohu, svořiteli a vykupiteli, k účasti na jeho spasitelných plánech s člověkem a světem, a k tomu, aby se v jejich životě prohloubilo přátelství s Kristem, když skrze živou víru dojdou k přijetí účasti na jeho trojím poslání: kněze, proroka a krále”.²⁸

24. Jde konečně o posvěcení každodenního života, jehož má každý dosáhnout podle svého stavu, a které lze rozvíjet po příkladu, všem dostupném: “Svatý Josef je vzorem pokorných, které křesťanství povyšuje k velkým údělům; svatý Josef je důkazem, že k tomu, abychom byli dobrými a věrohodnými Kristovými následovníky není třeba “velkých věcí”, nýbrž pouze běžných, lidských, prostých, ale přitom pravdivých a autentických ctností”.²⁹

²⁷ Sr. LE 9: EV 7/1427.

²⁸ LE 24: EV 7/1497; sr. v.g. LEV XIII. Apoštol. list *Quamquam pluries*: tamtéž 180; BENEDIKT XV., *Bonum sane*: AAS 12(1920), 314-316; PIUS XII., *Allocutio* (11.3.1945), n. 4, AAS(1945), 72; *Allocutio* (1.5.1955): AAS 47(1955), 406; JAN XXIII., v rozhlasovém poselství, *it. Radiomessaggio* (1.5.1960): AAS 52(1960), 398.

²⁹ PAVEL VI., *Allocutio* (19.3.1969): *Insegnamenti* VII(1969), 1268.

V. PRIMÁT VNITŘNÍHO ŽIVOTA

25. I nad prací tesaře v nazaretském domku spočívá atmosféra ticha, provázející vše, co se vztahuje k postavě Josefa. *Jde však o ticho, jež zvláštním způsobem odhaluje vnitřní profil této postavy.* Evangelia mluví výhradně o tom, co Josef “udělal”; nicméně v jeho “činnostech”, zahalených do mlčení, dovolují objevit ovzduší *hluboké kontemplace*. Josef se každodenně stýkal s tajemstvím, “skrytým od věků”, jež “přebývalo” pod střechou jeho domu. To je například vysvětlením, proč se zakladatelkou úcty ke svatému Josefovi stala v západním křesťanství svatá Terezie Ježíšova, velká reformátorka kontemplativního Karmelu.

26. Bezvýhradná oběť, kterou Josef celou svou bytostí přinesl, aby mohl Mesiáš přijít do jeho domu, nachází odpovídající důvod v jeho “neproniknutelném vnitřním životě, z něhož mu vyvěraly jedinečné příkazy a útěchy, vlastní prostým a průzračným duším, dávající smysl a sílu velkým rozhodnutím, jako bez váhání podříditi Božím záměrům svou svobodu, své oprávněné lidské povolání, manželské štěstí, a přijmout rodinný stav, jeho odpovědnost i tíhu, a přitom se vzdát přirozené manželské lásky pro nesrovnatelnou lásku panenskou, která ji vytváří a živí”³⁰.

Tato podřízenost Bohu, která je pohotovostí vůle k oddanosti Boží službě, není ničím jiným než *projevem zbožnosti*, která je jedním z projevů náboženských ctností.³¹

27. Životní společenství Josefa s Ježíšem nás přivádí k tomu, abychom se znovu zamysleli nad tajemstvím vtělení právě z pohledu Kristova lidství, jež se stalo účinným nástrojem božství v řádu lidského posvěcení: “V síle božství se nám Kristovy lidské činy staly zdrojem spásy tím, že v nás působí milost, a to jak pro zásluhy tak pro jistou účinnost”.³²

Mezi těmito milostmi dávají evangelisté přednost těm, které mají vztah k velikonočnímu tajemství. Neopomíjejí však zdůraznit důležitost fyzického kontaktu s Ježíšem při uzdraveních (srv. např. *Mk* 1,41) a vliv, kterým působil na Jana Křtitele, když oba ještě byli v mateřském lůně (srv. *Lk* 1,41-44).

Jak jsme viděli, apoštolské svědectví neopomenulo vyprávění o Ježíšově narození, obřízce, o představení v chrámě, o útěku do Egypta a o skrytém životě v Nazaretě. Důvodem je “tajemství” milosti, obsažené ve všech těchto spásných “činech”, neboť vycházejí ze stejného zdroje lásky: totiž, Ježíšova božství. Vyzařuje-li tato láska skrze jeho lidství na všechny lidi, pak prvními, komu se jí dostalo, byli zajisté ti, které Boží vůle postavila do její nejtěsnější blízkosti: Maria, jeho matka a pěstoun Josef.³³

Jak proniknout do hlubiny tohoto jedinečného vztahu, kdy Josefova “otcovská láska” nemohla zůstat bez vlivu na Ježíšovu “synovskou” lásku a naopak, Ježíšova “synovská” láska nemohla zůstat bez působení na Josefu lásku “otcovskou”? Proto duše, zvláště vnímavé k vnuknutím Boží lásky, spatřují v Josefovi zcela právem zářný příklad niterného života.

Navíc, zdánlivé napětí mezi činným životem a kontemplací v něm nachází ideální překonání, které je možné jen tomu, kdo má dokonalou lásku. Sledujeme-li známé rozlišení mezi *láskou k pravdě a nutností lásky*,³⁴ můžeme říci, že Josef zakusil jak *lásku k*

³⁰ *Tamtéž*, 1267.

³¹ Sr. S. THOMAS, *Summa Theol.*, II-II, q. 82, a. 3, ad 2.

³² *Tamtéž*, III, q. 8, a. 1, ad 1.

³³ Sr. PIUS XII., Okružní list *Haurietis aquas* (15.5.1956), III: *AAS* 48 (1956), 329s.

³⁴ Sr. S. THOMAS, *Summa Theol.*, II-II, q. 182, a. 1, ad 3.

pravdě, totiž ryzí lásku kontemplace božské pravdy, jež vyzařovala z Ježíšova lidství, tak i *nutnost lásky*, totiž stejně čistou lásku služby, jak ji žádala ochrana a růst tohoto lidství.

VI. OCHRÁNCE CÍRKVE NAŠICH ČASŮ

28. Když na Církev dolehly těžké časy, svěřil ji papež Pius IX. zvláštní ochraně svatého patriarchy Josefa; jehož prohlásil “patronem katolické církve”.³⁵ Papež si byl vědom, že nejde o přechodné gesto, neboť vzhledem k vyjímečné důstojnosti, kterou Bůh udělil tomuto svému věrnému služebníku “měla církev vždy ve velké úctě svatého Josefa, hned po svaté Panně, jeho manželce, zahrnovala jej chválami a k němu se nejraději utíkala ve svých úzkostech”.³⁶

Jaké jsou důvody takové důvěry? Lev XIII. je předkládá takto: “Důvody, pro něž má být svatý Josef pokládán za zvláštního ochránce církve, a pro které zase církev mnoho očekává od jeho ochrany a záštity, vyvěrají především z toho, že je Mariiným manželem a Ježíšovým pěstounem (...). Josef byl svého času zákonným a přirozeným ochráncem, božské rodiny, její hlavou a zastáncem (...). Svatému Josefu tedy náleží a je nejvýš hoden, aby jako kdysi svatě chránil za všech okolností svatou rodinu nazaretskou, stejně i nyní zahrnoval a svou nebeskou ochranou hájil Kristovu církev”.³⁷

29. I dnes je třeba tuto ochranu vzývat, neboť je nezbytná pro celou církev nejen při obhajobě proti náhlým hrozbám, ale také a to především jako útěcha v jejím obnoveném úsilí evangelizace světa a nové evangelizace těch “zemí a národů, kde - jak jsem napsal ve své apoštolské exhortaci *Christifideles laici* - svého času vzkvétalo náboženství i křesťanský život, jako nikdy předtím”, a které “jsou nyní čelí těžké zkoušce”.³⁸ K tomu, aby církev mohla poprvé hlásat Krista anebo zvěst o Kristu znovu přinášet tam, kde byla přehlížena nebo zapomenuta, potřebuje zvláštní “sílu shůry”(srv. *Lk* 24,29; *Skt* 1,8), jistý dar Pánova Ducha, spjatý s přimluvou a příkladem jeho svatých.

30. Kromě jisté ochrany, církev také vkládá důvěru do jedinečného Josefovu příkladu, jenž přesahuje jednotlivé stavy života, a celému křesťanskému společenství předkládá to, co je podmínkou a úkolem každého věřícího.

Jak bylo řečeno v konstituci II. Vatikánského koncilu o Božím zjevení, základním postojem celé církve musí být “zbožné naslouchání Božímu slovu”,³⁹ totiž naprostá pohotovost věrně sloužit spasitelné Boží vůli, která se zjevila v Ježíši. Už na počátku lidského vykoupení nacházíme po Marii právě v Josefovi ztělesněný vzor poslušnosti, jenž vyniká věrným vykonáváním Božích příkazů.

Pavel VI. vybízel k vzývání jeho ochrany “jak to, konec konců, církev činí i v těchto posledních dnech, především spontánní teologickou úvahou nad spojením božské činnosti s činností lidskou ve velké ekonomii spásy, ve které ta první, totiž božská je zcela soběstačná, zatímco ta druhá, lidská, naše, třebaže není schopna ničeho (srv. Jan 15,5) není nikdy osvobozena od pokorné, ale podmíněné a povznášející spolupráce. Kromě toho jej církev vzývá jako svého ochránce vzhledem k hlubokému a velmi aktuálnímu přání dát nově vyrašit skutečným evangelním ctnostem, jež se skví na svatém Josefovi”.⁴⁰

³⁵ Sr. SACRORUM RITUUM CONGREGATIO, Dekret *Quemadmodum Deus: Pii IX P.M.Acta*, pars I, vol V, p. 283.

³⁶ *Tamtéž*, 282s.

³⁷ LEV XIII., Okružní list *Quamquam pluries: Leonis XIII P.M. Acta*, IX(1890), 177-179.

³⁸ JAN PAVEL II., Post-synod. apoštolská adhortace *Christifideles laici* (30.12.1988), n. 34: *EV* 11/1747.

³⁹ *DV* 1: *EV* 1/872.

⁴⁰ PAVEL VI., *Allocutio* (19.3.1969): *Insegnamenti*, VII(1969), 1269.

31. Církev obrací tyto požadavky v modlitbu. Když připomíná, že Bůh svěřil počátky naší spásy starostlivé ochraně svatého Josefa, žádá jej, aby jí dal věrně spolupracovat na díle spásy, obdařil ji stejnou věrností a čistotou srdce, jež povzbuzovala Josefa ve službě vtělenému Slovu, a dal jí po příkladu a na přímluvu svatého Josefa kráčet před Bohem po cestách svatosti a spravedlnosti.⁴¹

Už před sto lety papež Lev XIII. vybízel katolický svět, aby prosil o ochranu svatého Josefa, patrona církve. Apoštolský list *Quamquam pluries* se odvolával na “otcovskou lásku”, kterou “Josef choval k dítěti Ježíši” a jemu, “pečlivému ochránci svaté rodiny” odporoučel “drahocenné dědictví, které Ježíš Kristus získal svou krví”. Od té doby - jak jsem připomněl na začátku - Církev *vzývá ochranu svatého Josefa* - “pro ono posvátné pouto lásky, jež ho pojilo s neposkvrněnou pannou, Matkou Boží”, jemu svěřuje všechny své starosti, a vzývá jej proti všem hrozbám, které doléhají na lidskou rodinu.

Také dnes máme *mnoho důvodů modlit se stejným způsobem*: “Odvrát’ od nás, laskavý otče, tuto nákazu bludů a mravní zkaženosti ..., milostivě nám z nebe pomáhej v tomto boji s mocnostmi temna ...; a jako jsi kdysi vysvobodil Ježíše z nebezpečí života, tak nyní braň církev Boží proti úkladům nepřátel a proti všemu protivenství”.⁴² *Také dnes přetrvávají důvody, proč každého člověka svěřujeme svatému Josefovi.*

32. Vroucně si přeji, aby tato připomínka postavy svatého Josefa, i u nás vedla k novému důrazu na modlitbu k němu, jak ji před sto lety doporučil můj předchůdce. Je jisté, že tato modlitba stejně jako samotná *postava svatého Josefa, nabývají pro církev naší doby nové aktuálnosti* ve vztahu k novému křesťanskému tisíciletí.

II. Vatikánský koncil znovu probudil ve všech vnímavost pro “velké věci Boží”, *pro onu “ekonomii spásy”*, jejímž zvláštním služebníkem byl svatý Josef. Když nás tedy doporučil ochraně toho, jemuž sám Bůh “svěřil správu svých největších a nejdrahocennějších pokladů”,⁴³ *naučme se od něj sloužit “ekonomii spásy”*. Ať svatý Josef se stane všem jedinečným učitelem ve službě *spasitelnému Kristovu poslání*, úkolu, který v církvi náleží každému i všem: manželům, rodičům, těm, kdo žijí z práce vlastních rukou či z jakékoliv jiné práce, osobám, povolaným ke kontemplativnímu životu stejně jako těm, kdo jsou povoláni k apoštolátu.

Muž spravedlivý, který v sobě nosil celé dědictví starozákonní smlouvy byl uveden i do “počátku” nové a věčné smlouvy v Ježíši Kristu. Ať nám ukáže cesty této spasitelné smlouvy na prahu nadcházejícího milénia, v němž má pokračovat a nadále se rozvíjet “plnost času”, vlastní nevýslovnému tajemství vtělení Slova.

Ať svatý Josef vyprosí církvi, světu, i každému z nás, požehnání Otce i Syna i Ducha svatého.

Dáno v Římě u svatého Petra, 15 srpna - o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie - roku 1989, v jedenáctém roce mého pontifikátu.

⁴¹ Sr. *Římský misál, Kolekta, Nad dary* o “Slavnosti sv. Josefa, snoubence Panny Marie”; *Po přijímání* o “Votivní mši ke sv. Josefu”.

⁴² Sr. LEV XIII., “Oratio ad Sanctum Josephum” podle textu okružního listu *Quamquam pluries*: Leonis XIII P.M. Acta IX(1890), 183.

⁴³ SACRORUM RITUUM CONGREGATIO, Dekret *Quemadmodum Deus*: Pii IX P.M. Acta, pars I, vol V, p. 282.

VIDĚNÍ (zamyšlení J. E. Tomáše kardinála Špidlíka, SI)

Potkal jsem učitele, který vyučoval slepé od narození. "Musí to být těžké", prohodil jsem, "dát jim obraz skutečnosti, když ji nikdy neviděli". Učitel nebyl tak pesimistický. Říkal, že mají slepí jiné schopnosti lépe vyvinuté než my. A nakonec dodal: "Je mnoho vidomých, kteří chodí světem a doopravdy nic nevidí". Jak odlišné věci lidé pozorují! Dělává se psychologický test. Vezme se několik lidí, kteří přešli stejnou ulicí. Mají napsat, co viděli. Starší dáma si všimla, že tam měli za výkladem laciné punčochy. Matka, která šla nakupovat, hledala ovšem, jaké kde mají maso a zeleninu. Profesor se zastavil u obchodu s knihami. Student se tam také díval, ale neviděl knihy, viděl blondýnu, která je prodávala. A malý chlapec se nedal odtrhnout od krámku s hračkami. Všichni vidí a kolik různých objevů udělali. Ale přece se v jedné věci shodnou. Kdybychom se jich zeptali: "Viděli jste Boha?", svorně by to všichni popřeli.

Písmo svaté vlastně jejich postoj potvrzuje: "Boha nikdy nikdo neviděl" (*Jan 1,18*). Ale přesto Ježíš uzdravil několik slepých. Jeho divy jsou symbolické. Všem, kdo k němu chodili totiž otvíral ponenáhlu oči, aby poznali, že je Syn Boží. "Kdo vidí mě, vidí Otce" (*Jan 14,9*). V něm se tedy neviditelný Bůh stal viditelným. Proto sv. Jan dosvědčuje: "Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy" (*1,14*). Projevila se tato sláva především ve velkých znameních, které Ježíš konal před všemi lidmi. A dnes? I dnes existuje jedno velké znamení jeho přítomnosti ve světě: je to církev. Svatý Řehoř Nyský rozvádí tuto myšlenku takto. Církev je čistá nevěsta Kristova. ten, kdo se zahledí v její tvář, odkryje v ní rysy tváře jejího Ženicha.

České slovo *církev* má původ, který už dnes znají jenom filologové. Je z řečtiny a znamená původně dům Páně. Eucharistie se normálně slaví v chrámu, který svou strukturou znamená svět vykoupený, oslavený, bydlíště Boha mezi lidmi. Je tu oltář, který znamená vyvýšené místo. Podle staré tradice je na východní straně, protože se biblický ráj umísťoval symbolicky ve stranu, odkud přichází slunce. Jsou tu obrazy svatých. Při eucharistické hostině jsme totiž s nimi zvláštním způsobem spojeni. Je tu kříž, protože tu jde o zpřítomňování v čase věčné oběti Kristovy. Ale je tu především společnost věřících okolo oltáře a okolo kněze zastupujícího Spasitele. Latinsky se církev označuje řeckým výrazem *ecclesia*, který skutečně znamená shromáždění.

Naše kostely a naše bohoslužby jsou tak pojaty, abychom v tom, co se tam vidí očima tělesnými, zahlédli něco ze skutečnosti duchovní, kterou věříme. Ale toto vidění se má přenést do života. Jak jinak bychom mohli upřímně praktikovat křesťanskou lásku, kdybychom nebyli schopni v bližním vidět Krista, kdybychom si nepřipamatovali slova evangelia: "Co jste udělali jednomu z mých nejmenších, udělali jste mně" (*Mt 25,40*).

Aby nám to bylo snažší, rozvinuli Otcové církve nauku o obrazu a podobenství Božím v člověku. Opírají se pochopitelně o text Genese (1,26-28): "I řekl Bůh: Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby... Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil". Hned nato však vyvstává otázka, v čem ta Boží podoba je? V tom se liší různé směry podle toho, co považují za nejdůležitější pro duchovní pokrok.

Pro tzv. *antiošskou školu* je člověk Obraz Boha, který vládne nebi a zemi. Svou vládu pak svěruje člověku. I ten se tedy stává pánem země. Zní to na první pohled triumfalisticky,

ale důsledky, které z toho plynou, jsou závažné. Jde tu o pocit odpovědnosti za to, co se děje ve světě. Ale jde tu také o pocit nadřazenosti nad vším, co se s lidskou důstojností nesrovnává. To pak je podle sv. Jana Zlatoústého zlo a nízké sklony. Člověk, který podléhá vášním, ponižuje sám svou důstojnost Božího obrazu. Nevládne, ale je ovládán. Týž autor rozvádí myšlenku také ve spisku se zvláštním titulem: *Srovnání mnicha a krále*. Mnoho lidí usiluje o to, aby vládli ostatním lidem. Ale jak jsou ubozí, když je přitom ovládají nízké sklony a když podléhají zlu. Nejsou králi, ale otroci. Daleko nad nimi stojí asketa v horách, který se naučil mít v moci všechno, co ho ponižuje, tj. zlé vášně. Ten je opravdový obraz vševládnoucího Boha.

Jiný postoj k otázce zaujala tzv. *škola alexandrijská*. Člověk je Boží obraz především proto, že poznává skutečnost a svobodně se k ní staví. Připomíná to jeden text Pascala o tom, jak všechno ve světě může člověka zničit, a přece on je neskonale větší: on to ví, ale vesmír to neví. Poznávat pravdu a svobodně zvolit dobro je opravdu božské v nás. Bůh nám dal tu schopnost v takové míře, že můžeme poznat i jeho samého. Co může být většího?

Když čteme tyto krásné texty o Božím obraze v lidech, napadne nás však pochybnost. Kolik lidí denně potkáváme, stýkáme se s nimi. Jak to, že nám jejich podobnost s Bohem uniká? V novinách čteme, že jsou vrahové a podvodníci, na ulici do nás někdo nesympaticky vrazí; ten, od koho očekáváme přátelství se ukáže mrzutým a nevlídným. Kde je tedy ten obraz Boží? I na to mají Otcové odpověď: hřích a zlé sklony jej přikrývají ošklivou škraboškou. Opravdový člověk je pod ní skrytý, vidíme jenom masku. Ta pak může mít i tvary ďábelské. Co se v tom případě dá dělat?

Je tu dvojí důsledek: pro toho, kdo masku nosí a pro toho, kdo ji vidí. Maska se nasadila hříchem a není z papíru. Jsou to barvy, které se vlepily do obličeje. Ale přesto všechno slzy pokání mají takovou sílu, že jsou schopny obličej obmýt tak, aby zazářil v původní kráse. Takovou moc má křesťanské smíření s Bohem. A co mají dělat ti, kteří ošklivou masku na obličejích jiných vidí? Musí se stále snažit prokouknout pod ni, přesvědčit se, že pravý člověk není to, co vidíme, že jeho pravá tvář je skrytá. Musíme mu pomoci, aby on sám ji objevil a obraz Boží restauroval. Jenom tak se uprostřed tolika marných a tísnivých dojmů ze světa zahlédne, že je tu opravdu Bůh, krása, pravda, dobro. Staneme se vidomými v duchovním smyslu.

✦
**ÚMYSLY APOŠTOLÁTU MODLITBY
NA MĚSÍC BŘEZEN 2005**

1. Aby vlády všech národů ve svých politikách a programech rozvoje vždy věnovaly pozornost chudým, opomíjeným a utiskovaným.
2. Aby si každá místní církev stále více uvědomovala naléhavost přípravy svatých křesťanů, kteří by dokázali odpovídat na výzvy nové evangelizace.
3. Aby každý věřící vydával svědectví o pravdě a kráse evangelia ve všech prostředích a situacích, kde je povolán žít.
4. Aby Panna Maria, která s živou vírou přijala Boží slovo při Zvěstování pomohla i nám poznávat Boží vůli a velkodušně a s důvěrou ji naplňovat.

PAMĚŤ A IDENTITA

ROZHOVORY NA PŘELOMU DVOU MILÉNIÍ

Jan Pavel II.

HRANICE VYMEZENÁ ZLU

1.

MYSTERIUM INIQUITATIS:
KOEXISTENCE DOBRA A ZLA

Po pádu dvou mocných totalitních systémů, nacizmu v Německu a „reálného socializmu“ v Sovětském svazu, které doléhaly na celé XX. století a mají na svědomí velké množství zločinů, se zdá, že nastala chvíle k zamyšlení nad jejich genezí a účinky, zvláště pak nad významem ideologií, které je uvedly do dějin lidstva. Jaký je, Svatý Otče, smysl tohoto „výbuchu zla“?

Mohli bychom říci, že XX. století bylo „jevištěm“, na jehož scénu vstupovaly důrazné historické a ideologické procesy, které nabraly směr velké „erupce“ zla. Byla zde však i scéna jejich překonání. Je tedy správné dívat se na Evropu jen z pohledu zla, jež vyvstalo v nedávných dějinách? Není v tomto přiblížení naopak jistá jednostrannost? Moderní dějiny Evropy, poznamenané – zvláště na Západě – vlivem osvícenství, vydaly i mnohé pozitivní plody. Zračí se tu povaha zla, tak jak ji ve šlépějích svatého Augustina chápe svatý Tomáš. Zlo je vždy nedostatkem nějakého dobra, které by se v daném bytí mělo nacházet, je jakýmsi strádáním. Dobro však nikdy neschází zcela. Jakým způsobem zlo roste a jak se na zdravé půdě dobra rozvíjí však zůstává tajemstvím. Stejným tajemstvím zůstává i ona část dobra, kterou se zlu nepodařilo zničit, a které se šíří nehledě na zlo, jež se vzrůstá dokonce na téže půdě. Je tu bezprostřední odkaz na evangelijní podobenství o pšenici a koukolu (srv. Mt 13,24-30). Když se služebníci ptali hospodáře: „Máme jít a koukol (plevel) sesbírat?“, ten významně odpovídá: „Ne, jinak byste při sbírání koukolu mohli s ním vytrhat i pšenici. Nechte obojí spolu růst až do žní, a o žních řeknu žencům: Nejprve seberte koukol a svažte ho do snopků k spálení, ale pšenici shromážděte do mé stodoly“ (Mt 13,29-30). Zmínka o žních odkazuje v tomto případě na poslední fázi dějin, tu eschatologickou.

Toto podobenství lze převzít jako klíč četby celých lidských dějin. V různých dobách a v rozmanitém smyslu roste „pšenice“ spolu s „koukolem“, a „koukol“ spolu s „pšenicí“. Dějiny lidstva jsou „jevištěm“ koexistence dobra a zla. Tím chci říct, že zlo existuje vedle dobra; dobro však přetrvává vedle zla a roste, takřka z téže půdy, a tou je lidská přirozenost. Ta totiž ani přes prvotní hřích nebyla zničena, nestala se naprosto zlou. Přirozenost si uchovala schopnost dobra, jak dokazují události, které se odehrávaly v různých údobích dějin.

Jaký původ tedy měly ideologie zla? Jaké jsou kořeny nacizmu a komunizmu? Jak došlo k jejich pádu?

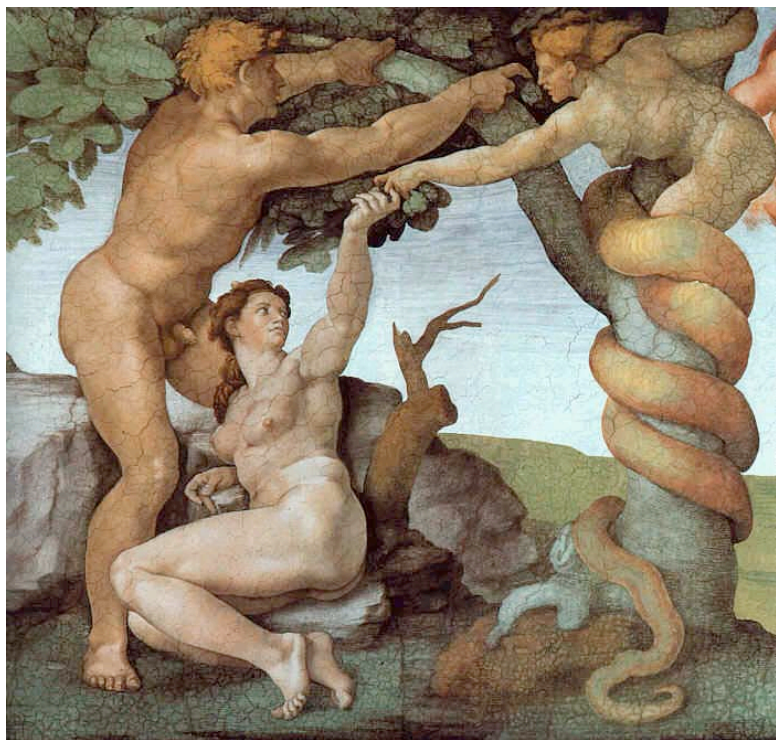
Předložené otázky mají hluboký význam filozofický a teologický. je třeba provést rekonstrukci „filozofie zla“ v její dimenzi evropské a nejen evropské. Tato rekonstrukce nás vede za ideologie. Tlačí nás, abychom vstoupili do světa víry. Je nezbytné přistoupit k tajemství Boha a stvoření, zvláště pak k tajemství člověka. Jsou to tajemství, která jsem se snažil vyjádřit v prvních letech mé služby jako Petrova nástupce, skrze encykliky *Redemptor hominis*, *Dives in misericordia* a *Dominum et vivificantem*. Tento triptych ve skutečnosti odráží tajemství trojjediného Boha. Vše, co je obsaženo v encyklice *Redemptor hominis*, jsem si přinesl z Polska. Rovněž úvahy soustředěné v *Dives in misericordia* byly plodem mé pastorační zkušenosti v Polsku, především pak v Krakově. Tam se totiž nachází hrob svaté Faustiny Kowalské, jíž Kristus dal, aby se stala zvlášť osvícenou tlumočnicí pravdy o Božím milosrdenství. Tato pravda vzbudila v sestře Kowalské mimořádně bohatý mystický život. Byla prostou ženou, bez vzdělání. Přesto však ti, kdo čtou její *Deník* jejich zjevení, žasnou nad hloubkou mystické zkušenosti, která je v něm obsažena.

Mluvím o tom proto, že zjevení sestry Faustiny, soustředěné na Boží milosrdenství, se vztahují na dobu, jež předcházela druhé světové válce. Právě to byla doba, kdy se rodily a rozvíjely ony ideologie zla, kterými byl nacizmus a komunizmus. Sestra Faustina se stala hlasatelkou poselství, podle něhož jedinou pravdou, která je s to zvrátit zlo těchto ideologií je, že Bůh je milosrdenství – je to pravda o milosrdném Kristu. Proto také, když jsem byl povolán na Petrův Stolec, vnímal jsem naléhavou potřebu předat zkušenosti, které jsem udělal v rodné vlasti, které však náleží k pokladu všeobecné Církve.

Encyklika o Duchu svatém, *Dominum et vivificantem*, naopak klíčila v Římě. Uzářila tedy trochu později. Rozvíjela se v rozjímání nad Janovým evangeliem, nad tím, co Ježíš řekl při Poslední večeři. Bylo to právě v oněch posledních hodinách Kristova pozemského života, kdydošlo snad k nejúplnějšimu zjevení o Duchu svatém. Mezi slovy, která Ježíš při té příležitosti pronesl, se vzhledem k našemu problému nachází i velmi významné konstatování. Říká, že Duch svatý „usvědčí svět z hříchu“ (Jan 16,8). Snažil jsem se proniknout do těchto slov a přivedlo mě to k prvním stránkám knihy Genézis, k události známé jako „prvotní hřích“. Svatý Augustin, s mimořádnou prozíravostí sobě vlastní, charakterizoval povahu tohoto hříchu následující

formulací: „*amor sui usque ad contemptum Dei* – láska k sobě až k opovržení Bohem“¹. Právě *amor sui* vedla prarodiče k počáteční vzpouře a způsobila následné šíření hříchu v celých lidských dějinách. Na to odkazují slova knihy Geneze: „Budete jako Bůh, poznávat dobro a zlo“ (Gen 3,5), čili vy sami budete rozhodovat, co je dobré a co zlé.

Právě tato původní dimenze hříchu nemohla najít vhodné vyvážení než v odpovídajícím: „*amor Dei usque ad contemptum sui* – láska k Bohu až k opovržení sebou“. Vcházíme tak do kontaktu s tajemstvím vykoupení člověka, a v tomto přiblížení nás vede Duch svatý. On nám dovoluje proniknout do hlubin *mysteria Crucis* (tajemství Kříže) a současně se naklonit nad propastí zla, jehož původcem i obětí je člověk už na počátku svých dějin. Přesně na to ukazuje výraz „usvědčit svět z hříchu“. Cílem tohoto „usvědčení“ není odsouzení světa. Nazývá-li Církev, v síle Ducha svatého, zlo jménem, činí tak proto, aby člověku

ukázala na možnost, jak je překonat, otevřením se dimenzím „*amor Dei usque ad contemptum sui*“ (Boží lásky až k opovržení sebou). A to je plodem Božího milosrdenství. Bůh je v Ježíši Kristu sklání nad člověkem, aby ho vzal za ruku, pozvedl a pomohl mu vydat se znovu na cestu. Člověk není schopen se postavit sám na nohy; potřebuje pomoc Ducha svatého. Jestliže tuto pomoc odmítne, dopouští se hříchu, který Kristus nazval „rouháním proti Duchu svatému“, a současně o něm prohlásil, že je neodpuštělný (srv. Mt 12,31). Proč neodpuštělný? Protože člověka zbavuje samotné touhy po odpuštění. Člověk pohrdá Boží láskou a milosrdenstvím, protože se sám považuje za Boha. Má za to, že si vystačí sám.

Zmínil jsem se krátce o třech encyklikách, které se mi jeví jako vhodný komentář k celé nauce II. vatikánského koncilu i ke složitým situacím historického okamžiku, v němž nám bylo dáno žít.

Během let jsem došel k přesvědčení, že ideologie zla jsou hluboce zakořeněny v dějinách evropského filozofického myšlení. Musím zde zmínit některé skutečnosti spjaté s historií Evropy a zvláště s kulturou, která v ní převládá. Když byla vydána encyklika o Duchu svatém, některá prostřední na Západě reagovala negativně a dosti pobouřeně. Odkud taková reakce? Pocházela ze samotných zdrojů, z nichž před více než dvěma staletími vzešlo takzvané osvícenství – zvláště osvícenství francouzské, aniž bychom pomíjeli ono anglické, německé, španělské a italské. Zcela svou vlastní cestou se ubíralo osvícenství v Polsku. Pokud však jde o Rusko, zdá se, že to ránu osvícenství nepocítilo. Tam došlo ke krizi křesťanské tradice jinou cestou, která pak na počátku XX. století propukla mnohem násilněji jako radikálně ateistická, marxistická revoluce.

¹ Svatý Augustin, *De civitate Dei*, XIV, 28.

Pro lepší ilustraci tohoto jevu je třeba sestoupit do období, jež osvícenství předcházelo, především k revoluci, kterou ve filozofickém myšlení způsobil Descartes. *Cogito, ergo sum* – myslím, tedy jsem – přineslo zvrat ve způsobu filozofického nazírání. Filozofie v před-descartovském období, a tedy *cogito* (myslím), či spíše *cognosco* (poznávám), byla podřízena *esse* (bytí), jež bylo považováno za cosi prvopočátečního. Descartovi se však *esse* jevilo jako cosi druhořadého, zatímco za prvořadé považoval *cogito*. Tak došlo nejen ke změně ve filozofickém myšlení – ale s rozhodností se opustilo to, čím byla filozofie až dosud, čím byla především filozofie svatého Tomáše Akvinského: filozofie *esse* (bytí). Vše se předtím vykládalo z pohledu *esse* (bytí) a na všechno se hledala odpověď v tomto pohledu. Bůh, jakožto zcela soběstačné Bytí (*Ens subsistens*) byl považován za neodmyslitelnou oporu každého *ens non subsistens*, *ens participatum*, totiž všeho stvořeného bytí, a tedy i člověka. *Cogito, ergo sum* přineslo do této roviny myšlení zlom. Prvořadým se od nynějška stalo *ens cogitans* (uvažující bytí). Po Descartovi se filozofie stala vědou pouhého myšlení: vše co je *esse* (bytím) – ať už stvořený svět nebo Stvořitel – zůstává na poli *cogito* jako obsah lidského vědomí. Filozofie se zabývá tím co existuje pouze jako obsahy vědomí, nikoli jako něčím, co existuje mimo ně.

Tady je vhodné se na chvíli zastavit u tradic polské filozofie, zvláště u toho, k čemu došlo poté, co se chopila moci komunistická strana. Na univerzitách se kladly velké překážky jakékoli formě filozofického myšlení, které by neodpovídalo marxistickému modelu. Používalo se k tomu prostého a radikálního systému: působilo se na ty, kdo tento způsob filozofického myšlení představovali. Je velmi významnou skutečností, že z jednotlivých kateder byli odstraněni především zastánci realistické filozofie, jako Roman Ingarden a Izydora Dąmbska z Lvovsko-varšavské školy. Méně snadné už bylo počínání s představiteli tomizmu, vzhledem k tomu, že působili na Katolické univerzitě v Lublinu a na teologických fakultách ve Varšavě a Krakově, stejně jako ve větších seminářích. Také na ně však v tomto ohledu posléze dopadla ruka režimu. S pohrdáním se pohlíželo i na ty věhlasné univerzitní profesory, kteří chovali kritický postoj vůči dialektickému materialismu. Mezi nimi zvláště vzpomínám na Tadeusze Kotarbińskiego, Marii Ossowskou, Tadeusze Czeżowského. Samozřejmě, z univerzitního *Orda* nebylo možné odstranit kurzy logiky či metodologie věd; mohlo se však různým způsobem bránit „disidentským“ profesorům, všemožným omezováním jejich vlivu na formaci studentů.

To, k čemu došlo po nástupu marxistů k moci v Polsku, přineslo stejné plody jako procesy, které už předtím proběhly následkem osvícenského období v západní Evropě. Mluvilo se mimochodem o „zániku tomistického realizmu“ a mínilo se tím i opuštění křesťanství jako zdroje filozofického myšlení. Koneckonců, to, co se uvádělo v pochybnost, byla samotná možnost dojít poznání Boha. Podle logiky *cogito, ergo sum*, se Bůh zužoval na obsah lidského vědomí; už nemohl být považován za Toho, jenž od základů vykládá lidské *sum* (jsem). Nemohl proto zůstat jako *Ens subsistens*, „Soběstačné Bytí“, jako Stvořitel, Ten, jenž dává existenci, a dokonce jako Ten, kdo dává sám sebe v tajemství vtělení, Vvykoupení a milosti. Bůh Zjevení přestal existovat jako „Bůh filozofů“. Zůstala pouze idea Boha jako téma volného výplodu lidského uvažování.

Tak se zhroutily i základy „filozofie zla“. Zlo totiž, v reálném slova smyslu, může existovat jen ve vztahu k dobru, a především, ve vztahu k Bohu, nejvyššímu Dobru. Právě o tomto zlu mluví kniha Geneze. V této perspektivě lze pochopit prvotní hřích, stejně jako každý osobní hřích člověka. Toto zlo však bylo Kristem vykoupeno skrze kříž. Přesněji, byl vykoupen člověk, jenž díky Kristovu dílu, dostal účast na Božím životě. To všechno, velké drama dějin spásy, v osvícenském smýšlení vymizelo. Člověk zůstal sám: sám jako ten, kdo rozhoduje o tom, co je dobré a co zlé, jako ten, kdo by existoval a jednal *etsi Deus non daretur* – i kdyby Bůh nebyl.

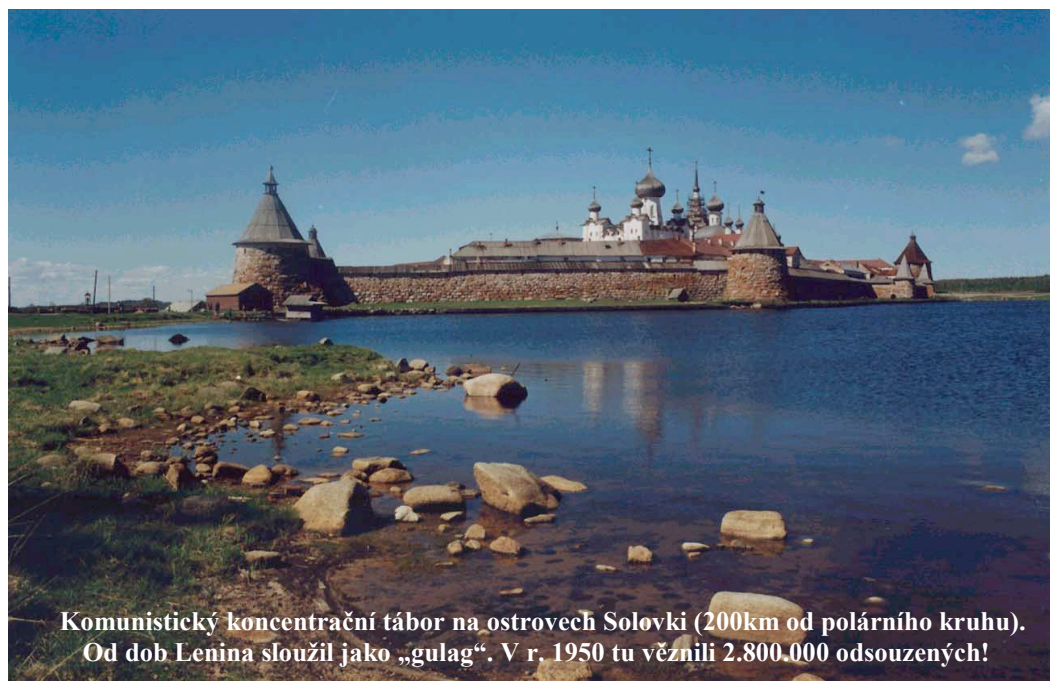
Může-li člověk sám, bez Boha, rozhodovat o tom, co je dobré a co zlé, může také rozhodnout, že jistá skupina lidí má být vyhlazena. Rozhodnutí tohoto druhu činili např. za Třetí Říše ti, kdo se

Nacistický
koncentrační tábor
Auschwitz

demokratickými cestami dostali k moci, využili jí k nastolení zvrácených programů nacionálně socialistické ideologie, inspirované rasistickými předsudky. Podobná rozhodnutí učinila i komunistická strana v Sovětském svazu a v zemích podřízených marxistické ideologii. V tomto kontextu se páchalo vyhlazování Židů, ale také jiných skupin, jako romského etnika, ukrajinských rolníků, pravoslavného a katolického kléru v Rusku, Bělorusku i za Uralem. Podobně byly pronásledovány režimu nepohodlné osoby: například někdejší bojovníci ze září roku 1939, vojáci Národní polské armády po druhé světové válce, představitelé *intelligence*, kteří nesdíleli marxistickou či nacistickou ideologii. Běžně šlo o eliminování ve fyzic-kém slova smyslu, ale mnohdy také ve smyslu morálním: člověku bylo více či méně drasticky znemožněno užívání svých práv.

V tomto bodě se nelze nedotknout otázky, která je dnes více než kdy jindy aktuální a bolestivá. Po pádu režimů, vybudovaných na ideologiích zla, výše uvedené formy vyhla-

Komunistický koncentrační tábor na ostrovech Solovki (200km od polárního kruhu).
Od dob Lenina sloužil jako „gulag“. V r. 1950 tu věznili 2.800.000 odsouzených!

zování v těchto zemích ustaly. Přetrvává však zákonné vyhlazování počatých a dosud nenarozených lid ských bytostí. Tentokrát jde o vyhlazování, o němž rozhodly přímo demokraticky zvolené parlamenty, které se odvolávají na

občanský pokrok společnosti i celého lidstva. Nescházejí ani další závažné formy porušování Božího zákona. Například mám na mysli silné tlaky Evropského parlamentu na uznání homosexuálních svazků jako alternativní formy rodiny, již by náleželo i právo adopce. Je na místě, ba je nutné položit si otázku, zda-li tu opět nepůsobí nová ideologie zla, snad podlejší a skrytější, která se snaží proti člověku a rodině zneužít dokonce i lidských práv.

Proč k tomu všemu dochází? Jaký je kořen těchto post-osvícenských ideologií? Odpověď je koneckonců prostá: dochází k tomu, protože se pohrdlo Bohem jakožto Stvořitelem, a tedy jakožto zdrojem rozhodování o tom, co je dobré a co zlé. Pohrdlo se pojetím toho, co nás tím nejhlubším způsobem činí lidmi, totiž pojetím lidské přirozenosti jako „reálné skutečnosti“, a na jejím místě stanul „výplod myšlení“ volně vytvořený a volně měnitelný podle okolností. Mám za to, že pozornější zamyšlení nad touto otázkou nás může vést až za descartovskou hranici. Chceme-li rozvážně mluvit o dobru a zlu, musíme se vrátit ke svatému Tomáši Akvinskému, čili k filozofii bytí. Fenomenologickou metodou například lze zkoumat zkušenosti jako jsou mravnost, náboženství nebo také lidské bytí, a čerpat z nich významné obohacení svého poznání. Nesmíme však zapomínat, že tyto analýzy implicitně předpokládají skutečnost lidské bytosti, totiž tvora, stejně jako realitu absolutního Bytí. Nevychází-li se z těchto „realistických“ předpokladů, končí se tápáním v prázdnotě.

3.

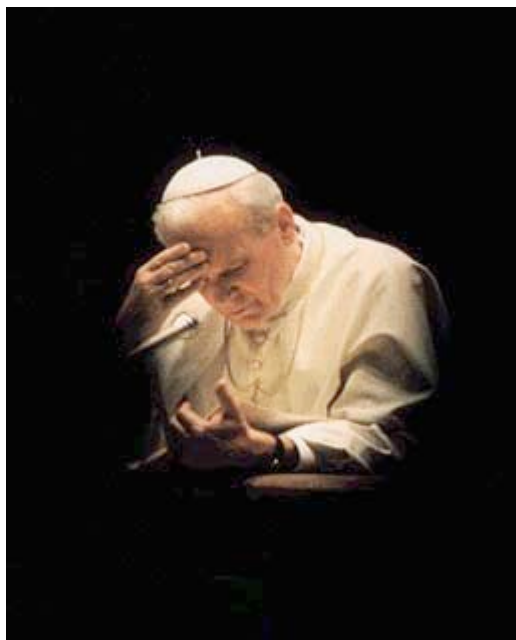
HRANICE VYMEZENÁ ZLU V EVROPSKÝCH DĚJINÁCH

Člověk mnohdy nabývá dojmu, jakoby zlo bylo všemohoucí, jakoby všemocně panovalo nad světem. Svatosti, má podle Vás zlo nějakou nepřekročitelnou mez?

Bylo mi dáno udělat osobní zkušenost reality „ideologií zla“. Je to cosi, co nesmazatelně zůstává v paměti. Nejprve to byl nacismus. Už to, co bylo v těch letech možné vidět, bylo něčím strašným. Mnohé aspekty nacizmu však v té fázi zůstaly skryté. Reálný rozměr zla, co zuřilo v Evropě, totiž nechápali všichni, dokonce ani ti, kdo žili v samotném centru onoho víru. Žili ponořeni do velké erupce zla. Stejně jako nacisté během války, tak později komunisté ve východní Evropě se snažili před veřejným míněním skrývat to, co páchali. Dlouhou dobu nechtěl Západ uvěřit vyhlazování židů. Ani v Polsku se nevědělo, co všechno nacisté udělali a co dělají Polákům, ani co sověti spáchali na polských důstojnících v Katyni².

² Katyn: lokality jen pár kilometrů vzdálená od ruského Smolenska, kde byly v roce 1943 objeveny hromadné hroby s těly 400 polských důstojníků. Masakr z roku 1940 byl připisován nacistům; v roce 1990 však sovětská vláda potvrdila, že odpovědnost za něj nese komunistická tajná policie.

Později, po válce, jsem uvažoval: Pán Bůh dopustil dvanáctiletou existenci nacizmu a po dvanácti letech systém padl. Je patrné, že to byla hranice, vymezená tomuto šílenství Boží Prozřetelností. Ve skutečnosti totiž nešlo o pouhé šílenství, nýbrž byla to „bestialita“, jak napsal prof. Konstanty Michalski (srv. *Miedzy heroizmem i bestialstwem*). Ale Boží prozřetelnost ponechala rozpoutání této zběsilé bestiality pouze oněch dvanáct let. Jestliže komunismus přežíval déle a má-li jakousi perspektivu dalšího vývoje před sebou dodnes, - pomyslel jsem si – musí to všechno mít nějaký smysl.

V roce 1945, na konci války, se komunismus zdál být velmi silným a nebezpečným – rozhodně více než v roce 1920. Už tehdy panovalo jasné vědomí, že komunisté dobudou Polska a půjdou dál do střední Evropy s úmyslem dobýt svět. Ve skutečnosti se toho mnoho nedosáhlo. „Zázrak na Visle“, totiž vítězství Pilsudského³ v boji proti Rudé armádě tyto sovětské představy zastavil. Po porážce nacizmu ve II. světové válce se komunisté cítili povzbuzeni a začali si bezostyšně podmaňovat svět či aspoň Evropu. Zpočátku to vedlo k rozdělení kontinentu na sféry vlivu. Taková byla dohoda dosažená v únoru 1945 na Jaltě⁴, dohoda, kterou komunisté respektovali jen na oko, ale kterou ve skutečnosti mnoha způsoby porušovali. Tehdy mi bylo hned jasné, že to bude trvat mnohem déle než nacismus. Jak dlouho? To bylo

těžké předvídat. K zamyšlení však vedlo, že toto zlo bylo nějakým způsobem pro svět i člověka nezbytné. Stává se totiž, že v jistých konkrétních situacích lidské existence se zlo jeví v jisté míře jako užitečné, nakolik se stává příležitostí k dobru. Neoznačil snad J.W. Goethe d'ábla za „*ein Teil von jener Kraft, / die stets das Böse will und stets das Gute schafft*“? (Část oné síly, co ač stále usiluje o zlo, stále působí dobro; *Faust Teil 1,3 Szene: Studierzimmer*). Svatý Pavel v této souvislosti napomíná: „Nedej se přemoci zlem, ale přemáhěj zlo dobrem“ (*Řím 12,21*). V posledku tak - pod tlakem zla - dochází k uskutečňování většího dobra.

Jestliže jsem se tu zastavil u pojednání o hranici, vymezené zlu v evropských dějinách, musím nyní závěrem říci, že touto hranicí je dobro – božské a lidské dobro, jež se v těchže dějinách projevily v průběhu uplynulého století i celých milénií. Nicméně, není snadné zapomenout na zlo, které jsme přímo prožili. Můžeme ho jen odpustit. A co znamená toto odpustit, ne-li obrátit se na dobro, které je větší než jakékoli zlo? Toto dobro má svůj konečný základ v Bohu. Jedině Bůh je tímto dobrem. Kristovým dílem tato hranice, vymezená zlu božským Dobrem, vstoupila do lidských dějin, zvláště dějin Evropy, a stala se jejich součástí. Krista proto nelze od lidských dějin oddělovat. Právě to jsem prohlásil u příležitosti mé první návštěvy Polska, na Vítězném náměstí ve Varšavě. tehdy jsem konstatoval, že nelze oddělit Krista od dějin mého národa. je možné oddělit Ho od dějin kteréhokoli jiného národa? Lze jej oddělit od dějin Evropy? Opravdu, jedině v NĚm mohou národy i celé lidstvo „překročit práh naděje“!

/pokračování příště/

³ Józef Piłsudski: polský politik (1867-1935). Ke střetu, o kterém se zde píše, došlo 15. srpna 1920, kdy polské oddíly pod vedením generála Piłsudského přinutily Rudou armádu k útěku.

⁴ Jalta: místo na Krymu, kde se ve dnech 4.-11. února 1945 konala konference, na níž se Stalin, Roosevelt a Churchill dohodli na budoucím uspořádání Evropy.

POUTNÍ ZÁJEZD DO SUCHÉ LOZE

O SLAVNOSTI SV. JOSEFA, V SOBOTU 19. BŘEZNA 2005

ODJEZD AUTOBUSU:

7.00:PODIVICE (u kostela)

7.15:DRYSICE (zastávka ČSAD – na návsi)

7.20:PUSTIMĚŘ

(zastávka ČSAD u školy a v Prusích)

7.30:VYŠKOV

(zastávka „Palánek MHD“)

PROGRAM:

10.00: mše svatá v kostele sv. Ludmily:

ZA + JOSEFA MAHDALA, MANŽELKU,
ŽIVÉ A + JOSEFY ZE SUCHÉ LOZE

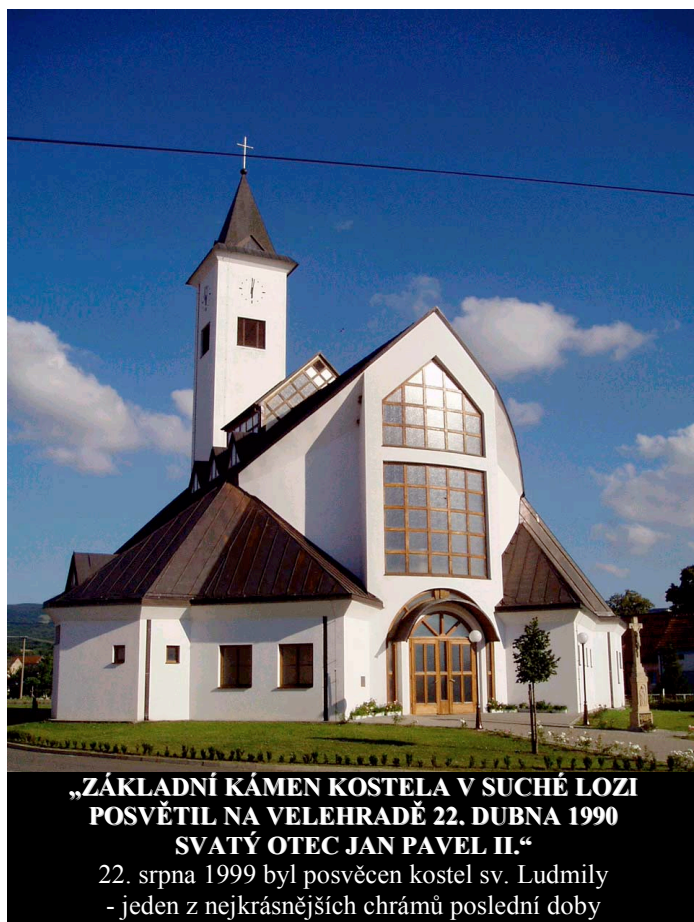
•
prohlídka obce, oběd

•
návštěva kostela sv. Martina v Bánově

•
návštěva muzea J. Á. Komenského
v Uherském Brodě

•
Předpokládaný návrat kolem 17h

•
KANCIONÁLY SEBOU!

**„ZÁKLADNÍ KÁMEN KOSTELA V SUCHÉ LOZI
POSVĚTIL NA VELEHRADĚ 22. DUBNA 1990
SVATÝ OTEC JAN PAVEL II.“**

22. srpna 1999 byl posvěcen kostel sv. Ludmily
- jeden z nejkrásnějších chrámů poslední doby

OPRAVA VARHAN CHRÁMU SV. BENEDIKTA V PUSTIMĚŘI

Nástroj postavila firma Jan Tuček z Kutné Hory na počátku XX. století. V současnosti je značně opotřebovaný, červotoč se vyskytuje v různých lokalitách varhan i varhanní skříně. Pro zachování nástroje je zcela urgentní jeho oprava. Jsem vděčný Obci Pustiměř za velkorysou odpověď na mou prosbu, když této iniciativě vyšla vstříc úhradou poloviny nákladů s opravou spojených. Dílo v hodnotě 350.000,- Kč bude provedeno varhanářskou firmou Jaroslav Stavinoha z Valašské Bystřice, jež uvede nástroj do jeho původní, ryze mechanické podoby, jak před sto lety vyšel z Tučkovy dílny. Vzhledem k tomu, že čistě mechanických nástrojů je poskrovnu, stane se pro současnost jedinečným kulturním skvostem, vzešlým z bohatství varhanářského umění našeho národa.

Obracím se k Vám proto jménem farnosti s prosbou o příspěvní na realizaci tohoto velkolepého záměru. Svůj příspěvek můžete dát při pravidelné měsíční sbírce o každé první neděli v měsíci, osobně nebo poukázat na účet farnosti: u ČS a.s., č.ú.: 1560129309/0800. Na Váš dar vystavím potvrzení pro daňový odpis.

S vděčností dr. Josef Beníček v.r., farář pustiměřský

POŘAD BOHOSLUŽEB: 13. – 20. března 2005

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDELE 13. března	5. NEDELE POSTNÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Vojtěcha ZBOŘILA a rodiče z obou stran
		DRYSICE 9.30	za + Vojtěcha OTEVŘELA, manželku a vnučku Marii
		PODIVICE 11.00	za + Josefa a Františku POSPÍŠILOVY a duše v oč.
		PUSTIMĚŘ 14.00	SETKÁNÍ S BIŘMOVANCI /v sakristii kostela sv. Benedikta/
PONDĚLÍ 14. března	PONDĚLÍ PO 5. NEDELI POSTNÍ	PUSTIMĚŘ 17.00	za + Josefa MENŠÍKA a Boží požehnání pro živou rodinu
ÚTERÝ 15. března	OD 16H: VELIKON. SVÁTOST SMÍŘENÍ – CIZÍ ZPOVĚDNÍK	PODIVICE 17.00	za Boží požehnání, dar zdraví, ochranu P. Marie a andělů str.
STŘEDA 16. března	OD 16H: VELIKON. SVÁTOST SMÍŘENÍ – CIZÍ ZPOVĚDNÍK	DRYSICE 16.30	POBOŽNOST KŘÍŽOVÉ CESTY
	STŘEDA PO 5. NEDELI POSTNÍ	DRYSICE 17.00	za + Emílii ADAMCOVOU, manžela, syny a celou + rod.
ČTVRTEK 17. března	ČTVRTEK PO 5. NEDELI POSTNÍ	PUSTIMĚŘ 17.00	za + Josefa KRKOŠKU, syna a dvojce rodiče
PÁTEK 18. března	PÁTEK PO 5. NEDELI POSTNÍ	PUSTIMĚŘ 16.30	POBOŽNOST KŘÍŽOVÉ CESTY
		PUSTIMĚŘ 17.00	za + Richarda a Andělu TRNAVSKÝCH, dvojce rodiče, rod. ŠÍRKOVU a SLANINOVU
		PODIVICE 17.00	POBOŽNOST KŘÍŽOVÉ CESTY
SOBOTA 19. března	SLAVNOST SV. JOSEFA, SNOUBENCE PANNY MARIE	SUCHÁ LOZ 10.00	za + Josefa MAHDALA, manž., živé a + Josefy ze Suché Loze
NEDELE 20. března	KVĚTNÁ NEDELE PŘINESTE SI RATOLESTI <u>PUSTIMĚŘ: ZAČÁTEK</u> LITURGIE V KAPLI SV. ANNY	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Josefa SNÍDALA a rodiče
		DRYSICE 9.30	za + Františka SLAVÍKA, manželku, živou a + rodinu
		PODIVICE 11.00	za + Marii FRÉLICHOVOU, manžela, syna, živou a + rod.
		PUSTIMĚŘ 14.00-16.00	VELIKON. SVÁTOST SMÍŘENÍ /dva cizí zpovědníci/

PRAVIDELNÁ MĚSÍČNÍ SBÍRKA:

PUSTIMĚŘ: 5.700,-Kč;

DRYSICE: 2.500,-Kč;

PODIVICE: 1.500,-Kč.

PÁN BŮH ZAPLAŤ VŠEM, KDO PAMATUJETE NA POTŘEBY SVÉ FARNOSTI.

NÁVŠTĚVA NEMOCNÝCH PŘED VELIKONOCEMI – ÚTERÝ, 22. BŘEZNA DOPOLEDNE

Jména prosím nahlaste: PUSTIMĚŘ: p. Šmehlíková; DRYSICE: p. Adamcová; PODIVICE: p. Maráková

FARNÍ INFORMÁTOR, XI. ročník, týdeník farností PUSTIMĚŘ, DRYSICE, PODIVICE (tel. 517356351, mobil: 723593106, josef.benicek@tiscali.cz). Vychází každou neděli díky Božimu požehnání, mému namáhání a vašemu finančnímu přispívání. Na mě pamatujte v modlitbě a na svůj příspěvek u pokladny v kostele – „Příspěvky na Farní Informátor“ označené (resp. na účet farnosti u ČS a.s., Vyškov, č.ú.: 1560129309/0800), neb bez toho, jak každý nepochybně ví, by letošní ročník mohl být i poslední. Tisk: MORAVIATISK spol s r.o.; tisk 1ks=10,-Kč. Ve formátu pdf na www.pustimer.cz.